

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2017–2020**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Simona Vacková

Celoživotní vzdělávání zaměřené na seniorskou populaci

Praha 2020

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Marie Vacínová, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR PART-TIME STUDIES

2017–2020

BACHELOR THESIS

Simona Vacková

Lifelong Learning Focused on the Elderly Population

Prague 2020

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Marie Vacínová, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

.....
Simona Vacková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mé školitelce PhDr. Marii Vacínové, CSc., za odborné vedení práce, podnětné připomínky a ochotu. Děkuji všem respondentům za trpělivost a čas, který věnovali vyplňování dotazníku. Poděkování patří také všem, kteří se jakýmkoliv způsobem účastnili výzkumu a technického zpracování bakalářské práce.

Anotace

Řešené téma bakalářské práce je věnováno problematice edukace seniorů a vybraným aspektům v této řešené problematice. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část vymezuje základní oblasti učení a vzdělávání a úlohu pedagogiky a psychologie ve vzdělávání člověka. Popisuje možnosti edukace seniorů a instituce, které se vzdělávání seniorů věnují. Praktická část je zaměřena na kvantitativní dotazníkový výzkum respondentů, kteří navštívili přednášky U3V na UK a Centrum celoživotního vzdělávání. Dotazníkový průzkum ukázal zájmy, motivaci seniorů a jejich osobní uspokojení z absolvovaných kurzů a přednášek ve vybraných institucích. Účastníci vzdělávacích kurzů se snaží dalším vzděláváním získávat nové informace, které pomáhají ke zkvalitnění jejich života a k důstojnému začlenění do současné společnosti.

Klíčová slova

Demografie, edukace, pedagogika, psychologie, senior, učení, univerzita třetího věku, Univerzita Karlova, vzdělávání, vzdělávací instituce.

Annotation

The topic of the bachelor thesis is devoted to the issue of education of seniors and selected aspects of this solved. The bachelor thesis is divided in theoretical and practical part. The theoretical part defines the basic areas of learning and education and the role of pedagogy and psychology in human education. It describes the possibilities of education of seniors and institutions that are dedicated to education of seniors. The practical part is focused on quantitative questionnaire research of respondents who attended lectures U3V at Charles University and the Center of Lifelong Learning. The questionnaire survey showed the interests, motivation of seniors and their personal satisfaction from attended courses and lectures in selected institutions. The participants of the training courses try to acquire new information by further education which helps to improve their life and dignified integration in to contemporary society.

Keywords

Demography, education, educational institutions, Charles University, learning, pedagogy, psychology, senior, University of the Third Age.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ÚLOHA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE VE VZDĚLÁVÁNÍ ČLOVĚKA	11
1.1 Význam pedagogiky ve výchově a vzdělávání	12
1.2 Současné vzdělávací školské systémy.....	13
1.3 Význam učení a vzdělávání.....	14
1.4 Význam psychologie ve výchově a vzdělávání.....	15
2 VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE A PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI	18
2.1 Vývojová psychologie – dospělost a stáří	19
2.2 Demografické a socioekonomické charakteristiky současné populace.....	21
3 POSTAVENÍ SENIORŮ V DNEŠNÍ SPOLEČNOSTI	27
3.1 Edukace seniorů, vzdělávací a edukační aktivity	28
4 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH	30
4.1 Vliv mezinárodních institucí	31
4.2 Motivace k učení	31
4.3 Přístupnost dalšího vzdělání dospělých.....	33
5 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ A JEHO SPECIFIKA	35
5.1 Pozitivní faktory podpory vzdělávání seniorů.....	36
5.2 Metody a cíle vzdělávání.....	36
6 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ V ČESKÉ REPUBLICE	38
6.1 Senioři a moderní technologie.....	38
6.2 Vzdělávací instituce pro seniorskou populaci.....	39
6.3 Seniorské nadnárodní organizace.....	40
7 UNIVERZITY TŘETÍHO VĚKU V ČESKÉ REPUBLICE	42
7.1 Univerzity třetího věku na Karlově univerzitě v Praze	43
7.2 Vzdělávací programy pro seniorskou populaci na vybraných fakultách Univerzity Karlovy	43
7.2.1 Univerzita třetího věku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.....	43
7.2.2 Univerzita třetího věku na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy.....	44

7.2.3 Univerzita třetího věku na 2. lékařské fakultě Univerzity Karlovy	44
8 DALŠÍ PROGRAMY CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	46
PRAKTICKÁ ČÁST	48
9 METODIKA PRÁCE A HYPOTÉZY	48
10 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO PRŮZKUMU.....	49
11 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ	64
ZÁVĚR	68
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	71
SEZNAM ZKRATEK	75
SEZNAM GRAFŮ A TABULEK.....	76
SEZNAM PŘÍLOH	77

ÚVOD

Bakalářská práce se pomocí dotazníkového šetření zabývá výzkumem vzdělávání dospělých se zaměřením na seniorskou populaci. Zjistit, jakou mají senioři podporu vzdělávání v různých společensko-vědních oborech. Jedná se v poslední době o velmi aktuální společenské téma. Zvyšuje se zájem společnosti o témata spojená se seniory, kterými se zabývají nejen vysoké školy, ale i další vzdělávací instituce. Podpora tzv. celoživotního vzdělávání je prostředkem, který dává seniorům nový impuls a pomáhá jim objevovat další smysl jejich života. Vzděláním seniorů se zabývá geragogika, jejíž náplní je podpora aktivního životního programu ve stáří. Vzdělání v seniorském věku pomáhá této populaci si udržet kvalitu života. Kvalita života u seniorů souvisí s jejich mobilitou, soběstačností, emocionálním a sociálním statutem. Kvalita života souvisí s dobrým zdravím a je výsledkem multifaktoriálních vlivů. Jedná se o faktory biologické, psychologické, sociální, ekonomické a o řadu dalších, které ovlivňují člověka po celý jeho život.

V dnešní době chápeme vzdělávání dospělých jako samozřejmost a nutnost. Nejde jen o získání poznatků, ale o integraci učení do zodpovědného formování a plánování života dospělého jedince. Zájem dospělé populace o další vzdělávání podporuje rozvoj institucí, které se zaměřují na vzdělávací programy. Vzdělávání se stává součástí životní praxe a formování života jedince, zasahuje do každodenních aktivit a životního plánování.

Pro splnění stanoveného cíle bakalářské práce je vybrané téma zaměřeno na vzdělávání seniorské populace navštěvující přednášky a kurzy Univerzity třetího věku, které se konají pod záštitou Univerzity Karlovy. Druhou skupinou seniorů jsou jedinci, kteří si vybírají z nabídky přednášek a seminářů Centra celoživotního vzdělávání Domovina na Praze 7 Ing. Dany Steinové, zaměřené na zájmové vzdělávání a nabízející 12 zájmových oborů. Provést komparaci výsledků dotazníkového průzkumu mezi oběma sledovanými skupinami seniorů a vyhodnotit rozdíly mezi jejich zájmy, motivací a uspokojením z absolvovaných kurzů a přednášek.

Základem praktické části bakalářské práce je realizace vlastního průzkumu. Prvním sledovaným souborem je seniorské populace navštěvující přednášky a kurzy v rámci Univerzity třetího věku na Přírodovědecké fakultě UK, Filosofické fakultě UK

a 2. lékařské fakultě UK. Druhou skupinu tvoří účastníci zájmových přednášek Centra celoživotního vzdělávání Ing. Dany Steinové, Praha 7.

Cílem praktické části bakalářské práce bude dotazníková analýza vzdělávání seniorů ve vybraných kurzech celoživotního vzdělávání. Věkové rozložení seniorské populace je charakterizováno 6 věkovými kategoriemi od 55 let do 81 a více let. Cílem je zjišťovat jejich zájmy, motivaci a uspokojení z absolvovaných kurzů a přednášek.

K ověření stanovených předpokladů průzkumu a k dosažení vytyčeného cíle byla zvolena forma dotazníkového výzkumu.

V rámci pilotní studie při porovnání dotazníkových odpovědí mezi skupinami seniorů z U3V a Centra celoživotního vzdělávání Ing. Steinové nebyla komparace výsledků statisticky průkazná. Z tohoto důvodu bylo upuštěno od srovnávání souborů a spojením byl vytvořen jeden soubor se kterým se v práci pracuje.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ÚLOHA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE VE VZDĚLÁVÁNÍ ČLOVĚKA

Vzdělávání a učení člověka je pedagogicko-psychologický proces, do kterého během celého ontogenetického vývoje jedince vstupují další činitele zevního a vnitřního prostředí. Člověk přichází na svět jako málo přizpůsobivý tvor, který vzhledem ke svému minimálnímu přizpůsobení se stávajícímu prostředí, se nedokáže bez pomoci jiných lidí vyvíjet a dosáhnout dospělosti. Vyžaduje dlouhé období péče a výchovy. Na začátku novorozeneckého období přežívá díky vrozeným nepodmíněným reflexům a později se začínou v dalším období jeho vývoje zapojovat reflexy podmíněné, které se začínou objevovat v závislosti na okolním prostředí, ve kterém se vyvíjí. Jeho nespecializovanost a nevybavenost je současně jednou z jeho předností, protože není odkázán na specifické podmínky prostředí, má velkou škálu možností, jak reagovat na podněty z vnitřního i vnějšího prostředí (Kot'a In: Vališová, Kasíková, 2011).

Mezi faktory, které působí na jedince během jeho ontogenetického vývoje, patří výchova a vzdělávání a ovlivňují ho po celý život. Výchova a vzdělávání jsou významnou součástí kultury, která je specifickým kolektivním lidským dílem. Jedná se o soubor základních norem a vzorců chování, které si mladá generace musí osvojit a přijmout je jako součást své lidské existence. Bez výchovy a vzdělání nedokáže jedinec porozumět morálním a vědomostním hodnotám ve svém životě a nebude schopen pochopit vytvořené soustavy teorií a poznatků, které jsou základem získaných znalostí a umožňují člověku se orientovat v životě i společenském prostředí, ve kterém žije. Cíle výchovy ovlivňují vnější a vnitřní podmínky prostředí. Mezi exogenní podmínky můžeme zařadit např. ekonomické, sociální, kulturní i politické faktory. Endogenní podmínky jsou biologické a psychologické okolnosti výchovy, věk, vzdělání, schopnosti, motivace a zdravotní stav jedince.

Výchovné procesy jsou zaměřeny na rozvíjení tvořivosti, obrazotvornosti a rozvíjení vlastností jedince, které mu umožní celoživotní vzdělávání a pomohou osvojit i společenskou roli (Kot'a In: Vališová, Kasíková, 2011).

Vývoj člověka se neomezuje pouze na dětství nebo dospívání. Lidé se mění a vyvíjejí v průběhu celého života. Vývojové změny se objevují již od narození až do ukončení života jedince, tedy do smrti.

Výchova, která je nedílnou součástí vzdělávání člověka, by měla být zaměřena na socializaci jedince od narození až po výchovu a vzdělávání, které může probíhat i u seniorské populace. Vzdělávání bývá popisováno některými autory jako vědomá a řízená činnost socializačních procesů se zdůrazněním kognitivní složky nebo jako společenská instituce, kterou zajišťuje a kontroluje společnost (Kořa In: Vališová, Kasíková, 2011).

V rámci vzdělávání jsou využívány učební styly, které mají 3 etapy. První etapa zahrnuje osvojení vědomostí, vnímání, přijímání a zpracování informací. Druhá etapa staví na správném pochopení zákonitostí v podobě vzorců, pravidel, pouček a definic a jejich trvalé zapamatování. V třetí etapě nově osvojené poznatky uvést do celého systému vzdělávání jedince. Vyučováním se označuje cílevědomá a systematická forma vzdělávání a výchovy dětí, mládeže a dospělých (Vališová, Kasíková, 2014, s. 121).

1.1 Význam pedagogiky ve výchově a vzdělávání

Mezi hlavní atributy výchovy a vzdělávání patří pedagogika, na tento obor se v práci zaměřilo, protože úzce souvisí s tématem bakalářské práce.

Pedagogika je společenská disciplína zkoumající záměrné ovlivňování vývoje osobnosti člověka ve všech obdobích jeho života. Předmětem pedagogiky je výchova, která je zaměřena na záměrné působení na rozvoj jedince. Začíná v rodině a postupně se stává záležitostí profesionálních pedagogických pracovníků. Obecným cílem výchovy je vzdělaný člověk. Učením člověk kultivuje i sám sebe.

Výchova je historicky a společensky podmíněná. Jedná se o dlouhodobý proces zaměřený na cílevědomou činnost jedince. Výchova je společenský jev, který probíhá mezi lidmi v dané sociální společnosti.

Vzdělávání je celoživotní proces získávání zkušeností, informací, dovedností, vědomostí a návyků. Výsledkem vzdělávání jsou již osvojené vědomosti, dovednosti, postoje, hodnoty, normy. Jedná se o určitý souhrn poznatků z jednotlivých oblastí

lidského poznání. Podle úrovně dělíme vzdělání na základní, střední, vyšší odborné a vysokoškolské (Průcha, 2014).

Mezi základní skupiny pedagogických věd řadíme podle Koti (In: Vališová, Kasíková, 2011) obecnou pedagogiku, metodologii pedagogiky, dějiny pedagogiky, srovnávací pedagogiku, didaktiku, teorii výchovy, speciální pedagogiku, pedagogickou diagnostiku.

Mimo základních pedagogických disciplín jsou dále rozvíjeny obory:

- andragogika (výchova a vzdělávání dospělých),
- gerontopedagogika (vzdělávání seniorské populace tzv. třetího věku),
- pedagogická prognostika (málo rozvíjena).

1.2 Současné vzdělávací školské systémy

Cíle vzdělávání jsou stanoveny školským zákonem a byly konkretizovány v Národním programu vzdělávání (Bílá kniha) z roku 2001.

Současný školský systém tvoří:

- mateřské školy,
- základní školy,
- střední školy,
- konzervatoře,
- vyšší odborné školy,
- základní umělecké školy,
- jazykové školy,
- vysoké školy.

Velký rozvoj v cílech vzdělávání současné populace zaujímá speciální školství, které je zaměřené na vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Vytvořením Národního programu vzdělávání a rámcových vzdělávacích programů se v odvětví školství vytvořil prostor pro pedagogickou autonomii a tvořivost jednotlivých škol (Tvrzová In: Vališová, Kasíková, 2011).

1.3 Význam učení a vzdělávání

Základem obsahu vyučování je souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a zájmů, které si má jedinec osvojit prostřednictvím vzdělávacího procesu ve škole i v mimoškolních institucích. Celistvost procesu vyučování je dána vzájemnými propojenými vztahy, které působí uvnitř systému (Kasíková In: Vališová, Kasíková, 2011, s. 143).

Učení je forma činnosti jedince, která probíhá již v prvních dnech po jeho narození a je závislá na podmínkách jeho vývoje. Pod vlivem zevních podmínek učení, během svého vývoje, mění jedinec své vlastnosti i chování v závislosti na výsledcích svého jednání a životních situací.

Vzdělání je osvojení určitých vědomostí a dovedností, chápání vztahů mezi získanými poznatky a umět je aplikovat v praktickém životě. Využívat svých vědomostí při řešení nových úkolů a dále se vzdělávat, a tak rozšiřovat potenciál svých vědomostí a chování ve společnosti.

Vyučování je forma cílevědomého a systematického vzdělávání a výchovy dětí, mládeže i dospělých. Výchova je cílevědomý, záměrný proces vytváření podmínek pro optimální rozvoj osobnosti jedince (Skalová, 2007 In: Kasíková, 2011).

V současném školství je výchovně-vzdělávací proces zaměřen k prohlubování procesu humanizace a demokratizace, která vede k formování odpovědného jedince s vysokou vzdělanostní úrovní a morálními kvalitami.

Učení je proces osvojování různých vědomostí, dovedností a postojů, nabývání praktických zkušeností a osvojování různých kompetencí. Učení slouží k vývoji naší kulturnosti, tvoří základní rámec naší vzdělanosti a pomáhá jedinci orientovat se ve světě ve kterém žije.

Na podněty okolního světa každý jedinec reaguje určitým způsobem. Vyjadřuje své myšlenky a pocity, přijímá názory a postoje druhých lidí se kterými je v kontaktu. V řadě životních situací záleží na porozumění při komunikaci s druhými lidmi i porozumění člověku samotnému.

Komunikace jako sociální funkce slouží k upevňování mezilidských vztahů a sdílení informací. Mezilidská komunikace patří mezi naše základní potřeby. Zásady komunikace se mění v důsledku revolučních i telekomunikačních technologií a internetu.

Komunikace se stala základem rozvoje lidské společnosti ve vztahu k vnitřním i vnějším podmínkám, které utváří, ale i ovlivňují naše současné životy. Bez společné a vzájemné komunikace by nebylo pokroku ve všech oblastech lidské činnosti. Objevují se nové služby, technologie a aplikace. Výhody informační společnosti ale nejsou vždy vítány u části seniorské populace, i když tato populace se snaží měnit svůj životní styl a ráda by se přizpůsobila požadavkům dnešní doby.

Nejsrozumitelnějším prostředkem komunikace je řeč a označuje se jako verbální složka komunikace. Zahrnuje zvukovou, písemnou nebo grafickou formu řeči, která je převážně využívána v různých oblastech vzdělávání (Nakonečný, 2009).

1.4 Význam psychologie ve výchově a vzdělávání

Současné vzdělávání vede k rozvoji myšlení, formování aktivního a tvořivého postoje jedince k samostatnému přístupu, adaptabilitě na nové podmínky, k jeho flexibilitě a kreativitě v myšlení. Ve vzdělávání a naplňování vzdělávacích cílů má důležitou úlohu psychologie, která se zaměřuje na psychiku člověka.

Psychologie je věda o člověku, která se zabývá jeho vývojem a činností v určitém prostředí a jeho formování psychiky (Kosíková, 2011).

V utváření osobnosti jedince hraje úlohu i jeho socializace, která představuje souhrn procesů vzájemných interakcí mezi společností a jedincem. Společnost působí na jedince, aby si svým učením vytvořil vnitřní psychologické předpoklady, které jsou nezbytné k jeho zařazení jako právoplatného člena do společnosti. Jedinec přijímá sociální role a zaujímá sociální pozice, jako samostatná osoba je schopen řídit své jednání a zodpovídat za své postoje (Vacínová, Trpišovská, Farková, 2010, s. 63).

V procesu socializace se člověk učí vnímat věci kolem sebe tak, jak je vidí jeho spoluobčané, učí se vnímat objekty svého okolí podle vzorů, které získal z kulturního prostředí, z rodiny, různých sociálních skupin lidí, se kterými se v průběhu svého života setkal. Tyto prvky sociální percepce jsou výrazně formovány v procesech učení a získávání zkušeností, které člověk v průběhu svého života nabývá v konkrétních sociálních interakcích uvnitř sociálních skupin populace (Výrost, Slaměník, 2008; Vybíral, 2009, s. 32–35).

Psychologie učí člověka k otevřenému a aktivnímu chování a jednání. Má formativní charakter, podílí se na rozvíjení jedinců, pomáhá v orientaci v prostředí, které jej obklopuje a v jejich životě reguluje chování a jednání. Psychologie také pomáhá jedinci se správně orientovat a objevovat hodnoty vlastní tvůrčí činnosti (Kosíková, 2011).

Člověk je bytost společenská a ve svém životě se neobejde bez kontaktu s druhými lidmi. Jednou ze základních podmínek jeho existence jsou meziosobní a komunikační vztahy. V průběhu svého života se každý člověk postupně zařazuje do celé řady různých sociálních skupin (Vacínová, 2014, s. 10).

Jedinec si osvojuje vzdělání společně se skupinou dalších osob. Pohybuje se ve skupinách stejně starých jedinců, které si vytváří vlastní normy soužití a mohou tak ovlivňovat sociální vývoj jedince. Sociální psychologie je spojena s psychologií osobnosti jedince. Může se jednat například o sledování postojů a chování jedince k ostatním lidem nebo chování určitých skupin k veřejnosti, které potom v negativním smyslu mohou působit na veřejné mínění. O psychologii osobnosti můžeme říci, že je výsledkem působení vývojových a sociálních faktorů na člověka během jeho života (Vágnerová, 2007, s. 315).

Proces socializace jedince je definován jako proces vývojových změn, který zajišťuje postupné začleňování jedince do společnosti, do soustavy společenských pozic a jim odpovídajících sociálních rolí. V průběhu života člověka se odehrávají různé vývojové změny, které souvisí se změnami společnosti a změnou sociálních rolí. Podmínky života se s vývojem společnosti mění, člověk je nucen je akceptovat a v důsledku technického pokroku se učit novým rolím. V průběhu celého svého života jsou lidé nuceni se stále učit novým poznatkům a podmínkám soužití a k tomu přizpůsobovat společenské, pracovní i lidské vztahy (Vágnerová, 2007, s. 350).

V rámci vzdělávacích programů pro jednotlivá školská zařízení a vzdělávacích cílů se do výuky zařazují variabilně psychologická témata podle typu školy. Cílem výuky je umožnit jedinci získat vlastní zkušenosti, znalosti a dovednosti ve spojení s jeho osobnostním rozvojem, který mu umožní praktické řešení problémů ve svém životě nebo v zaměstnání.

Psychické procesy, stavy a vlastnosti se liší dobou trvání a působení u každého jedince. Na osobnost jedince po celý jeho život působí psychické vlastnosti, které ho

charakterizují jako osobnost. Životním významem pro člověka je učení, které ovlivňuje všechny druhy psychických jevů. Výsledkem učení jedince je osvojení vědomostí, dovedností, návyků a postojů v interakci se změnami psychických procesů, stavů a psychických vlastností. V rámci vzdělávání jsou pro člověka důležité psychické procesy orientované na poznávací, citovou a motivační složku, na tomto základě je schopen sebereflexe, rozlišování subjektivního a objektivního přístupu k řešenému problému a vytváření vlastních postojů a názorů (Čáp, 1997; Dařílek, Kusák, 2002).

Cílem vzdělávání člověka je osvojení poznatků a dovedností, ale také vytváření praktických znalostí a dovedností potřebných pro život nebo výkon povolání. Základem splnění těchto předpokladů je, že musí jedinec mít znalosti, vědomosti, dovednosti a schopnosti, které jsou důležité pro jeho osobní rozvoj, aktivní zapojení do společnosti a uplatnění v životě (Skalková In: Kosíková, 2011).

2 VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE A PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI

Celoživotní vývoj je omezen biologickými a sociálními podmínkami a genetickými dispozicemi jedince, které ovlivňují změny probíhající v organismu člověka. Členění lidského života na jednotlivá vývojová období je charakterizováno morfologickými i fyziologickými změnami v každém úseku odpovídajícího vývojového období. Život člověka je jeden celek a jednotlivá vývojová období na sebe plynule navazují (Machová, 2002, s. 236).

Vývojová psychologii sleduje jedince po dobu jeho celoživotního vývoje, ale i v makrosociálních souvislostech (změny v sociálním a historickém kontextu). V průběhu vývoje na člověka působí biologické, psychologické a sociokulturní síly, které zajišťují úroveň fyzického výkonu a mentálních schopností (Millová, 2012).

Se zvyšujícím věkem jedince se fyzické a mentální výkony zhoršují a dochází i ke ztrátám sociálních vztahů. V tomto období začne jedinec hodnotit svou současnou životní situaci s ohledem na své původní životní plány a způsob života a musí přehodnotit své možnosti. V rámci nové životní perspektivy je potřeba změna životního stylu s hledáním možností, jak prodloužit svůj aktivní život. Jednou z nabízených možností, jak dál rozvíjet svůj mentální potenciál, jsou instituce, které nabízí kurzy celoživotního vzdělání (Millová, 2012; Machová, 2002).

Osobnostní vývoj jedince probíhá směrem k jeho individualizaci a k dosažení stabilní, realistické a pozitivní identity. Vývoj vztahu k ostatním lidem zaměřuje jedinec na vytvoření stabilních, trvalých a vzájemně uspokojivých mezilidských vztahů. Člověk, jako osobnost, má znát a posuzovat podmínky a okolnosti svého života jako problémy, které ho spojují s ostatními lidmi, které může a následně musí řešit. Řešením těchto problémů realizuje svůj osobní potenciál – být osobností k užitku lidské společnosti v níž žije. Člověk se musí zodpovědně rozhodovat s vymezením vlastních kompetencí o svém životním poslání a usilovat o určité společenské hodnoty (Helus, 2003, s. 30).

2.1 Vývojová psychologie – dospělost a stáří

Bakalářská práce je zaměřena na dospělou populaci, z tohoto důvodu je uváděno z členění lidského věku pouze období dospělosti. Členění období dospělosti u lidského věku je podle některých autorů různé. Níže uvádíme dělení lidského dospělého věku podle různých autorů.

Světová zdravotnická organizace doporučuje členění dospělosti na 6 životních úseků (Machová, 2002):

1. období plné dospělosti 18–30 let,
2. období mladého věku 30–45 let,
3. období středního věku 45–60 let,
4. období stárnutí 60–75 let,
5. období starého věku 75–90 let,
6. období stařecké nad 90 let.

Členění dospělosti člověka podle Vágnerové (2007):

1. období mladé dospělosti 20–40 let,
2. období střední dospělosti 40–50 let,
3. období starší dospělosti 50–60 let,
4. období raného stáří 60–75 let,
5. období pravého stáří 75 a více let.

Věkové rozdělení seniorské populace podle Vacínové (2014):

1. mladší senioři 65–74 let,
2. starší senioři 75–84 let,
3. staří senioři 85 a více let.

Věkové kategorie podle Dienstbiera (2012):

1. střední věk 45–59 let,
2. stárnoucí osoby 60–74 let,
3. stará generace 75–89 let,
4. stařecká generace 90 let a více.

Věkové dělení stáří (Haškovcová In: Ondráková a kol., 2012):

1. rané stáří 60–74 let,
2. pravé stáří 75–89 let
3. dlouhověkost 90 a více let

Z výše uvedeného různě členěného lidského dospělého věku vyplývá, že nelze přesně vymezit jednotlivé vývojové etapy lidského věku. Stárnutí organismu jedince je individuální biologický proces, u různých jedinců nastupuje v různém věku a má odlišný průběh. Fyziologie stárnutí orgánových soustav je u každého jedince různá.

Stárnutí je odrazem působení zevních a vnitřních vlivů na organismus člověka. Nejdůležitější vnitřní příčinou, která ovlivňuje život jedince, je dědičnost. Stárnutí může být také způsobeno poruchami metabolismu a poruchami interakcí mezi jednotlivými částmi regulačního systému. Mezi příčiny zevní řadíme fyzikální a chemické faktory zevního prostředí a nedodržování zdravého životního stylu v průběhu života. Hlavní příčinou stárnutí je genetické naprogramování, opotřebenění a stárnutí buněk, které jsou základním materiálem pro vytváření tělních orgánů a celých anatomických soustav člověka. Podle encyklopedie Universum z roku 2003 (In: Dienstbier, 2012) je stárnutí lidského organismu zákonitou etapou ve vývoji jedince. Dochází k snižování fyzických a psychických schopností – jedná se o involuční proces.

Stárnutí a stáří se u člověka projevuje morfologickými i fyziologickými změnami v jeho organismu. Jedná se o změny pojivových tkání, změny u smyslových orgánů, mění se vzhled obličeje v souvislosti se ztrátou zubů. Dochází k postupné atrofii vnitřních orgánů a ke snížení jejich funkce (Machová, 2002).

Rychlost stárnutí organismu lze ovlivnit životním stylem, zdravou životosprávou a péčí o vlastní zdraví již v mladém věku. Člověk začíná stárnout, když omezí své společenské zájmy, převládne u něho soustředění na jeho vnitřní svět na úkor společenských a politických událostí a jeho osobní angažovanost v těchto událostech.

2.2 Demografické a socioekonomické charakteristiky současné populace

Ve dvacátém století se ve vyspělých zemích zvyšuje podíl populace do 65 let a tvoří až 70 % obyvatelstva těchto zemí. Podle demografického odhadu bude v 21. století 30 až 40 % obyvatelstva starších 80 a více let (Dienstbier, 2012).

Podle Českého statistického úřadu bude v České republice v roce 2020 28 % seniorské populace, což představuje třetinu obyvatelstva (Špatenková, Smékalová, 2015).

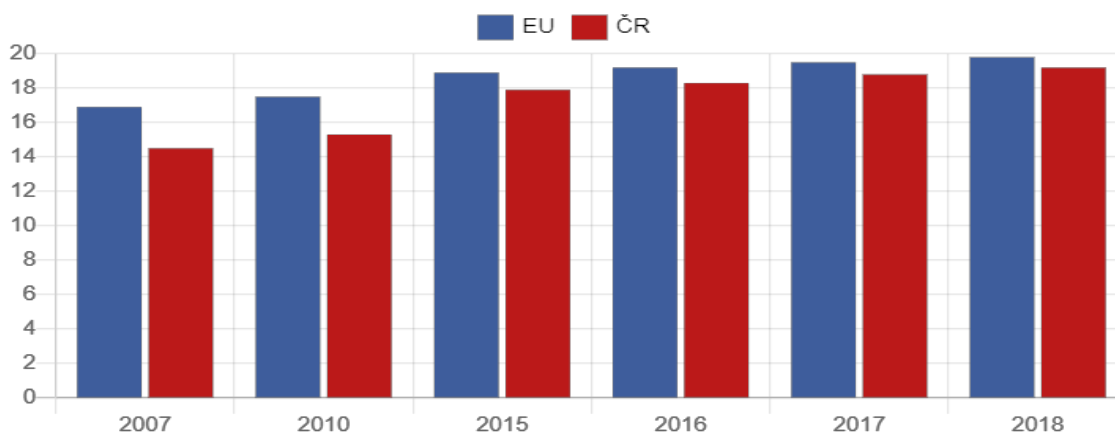
Nejdefinovanější věkovou hranicí pro označení seniorské populace ve vyspělých státech je věková hranice 65 let (Ondráková et al., 2012).

Jednou z fází ontogenetického vývoje člověka je stáří, které je limitováno horní věkovou hranicí a tato fáze je zakončena smrtí jedince. Dolní věková hranice představuje postupné změny ve fyzických, mentálních a sociálních procesech člověka. Tyto jevy jsou u každého člověka časově individuální. Časové rozdíly v nástupu těchto změn jsou ovlivněny geneticky, životním stylem jedince, zdravotním a sociálním systémem, kvalitou životního prostředí a pracovní činností. S postupujícími změnami ve společnosti mění se také definice stáří a jeho atributy (Suk, Kolesárová, 2012).

Z demografických prognostických studií vyplývá, že se v populaci bude zvyšovat počet lidí v postproduktivním věku, a naopak klesat zastoupení populace v produktivním věku. Výrazné změny se projeví v seniorské kategorii 65 a více let (Veteška, 2017, s. 27).

Obyvatelstvo České republiky stárne rychleji než lidé v Evropské unii jako celku. Rozdíl mezi českým a unijním průměrem je téměř zanedbatelný.

Graf 1: Zastoupení seniorů v populaci v ČR a EU – podíl na celkovém počtu obyvatel v procentech

Zdroj: Hospodářské noviny, online, cit. 2019-08-02

V souvislosti s demografickými prognózami o stárnutí současné populace vzniká otázka, jaké místo a roli vymezit seniorům v současné společnosti. Prodlužuje se střední délka života a senioři mohou být mezi 75 až 80 roky v průměru zdravější a aktivnější než v předcházejících letech a díky lepší zdravotní a sociální péči se prodlužuje celková délka života člověka.

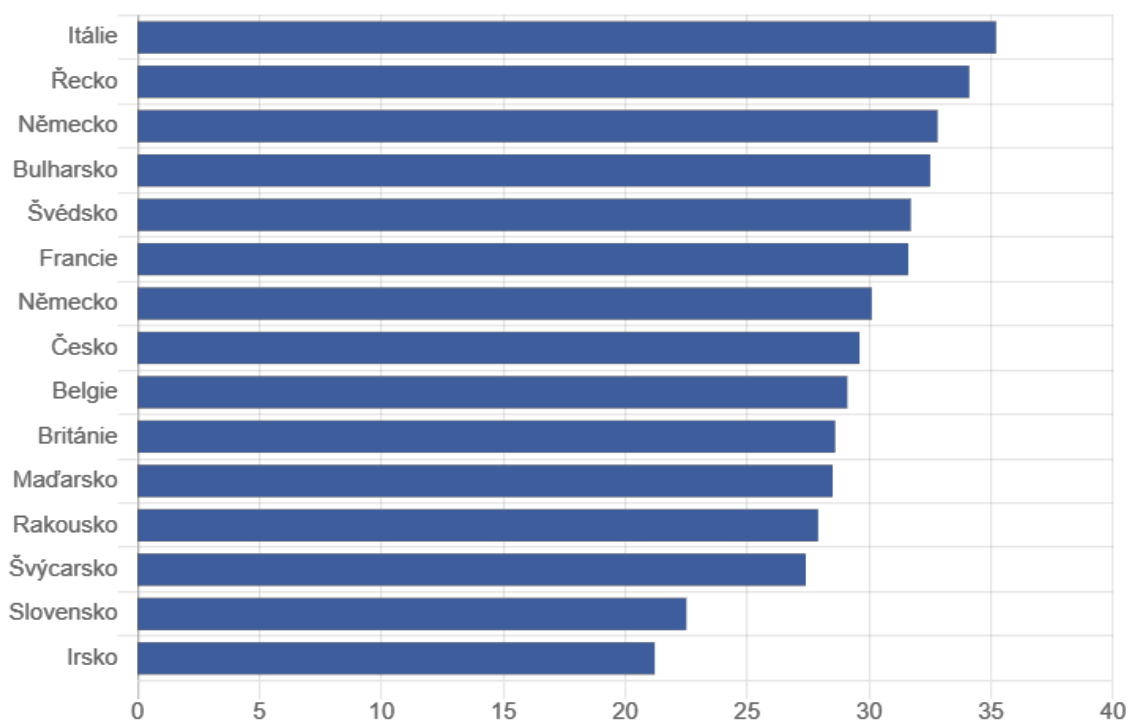
Tabulka 1: Podíl osob starších 65 let na počet obyvatel, rok 2018, v procentech

Země	65–79 let	Nad 79 let	Celkem
Itálie	15,6	7	22,6
Řecko	14,9	6,9	21,8
Německo	15,2	6,2	21,4
Finsko	16	5,3	21,3
Bulharsko	16,2	4,8	21
Francie	13,7	6	20,7
Česko	15,2	4	19,2
Maďarsko	14,6	4,4	19
Belgie	13,1	5,6	18,7
Rakousko	13,7	4,9	18,6
Švýcarsko	13,2	5,1	18,3
Velká Británie	13,3	4,9	18,2
Polsko	12,8	4,3	17,1
Slovensko	12,3	3,2	15,5
Irsko	10,6	3,3	13,9

Zdroj: Hospodářské noviny, online, cit. 2019-08-02

S tímto demografickým trendem se objevuje termín „aktivní stáří“, který byl přijat WHO koncem devadesátých let. Aktivní stárnutí se nevztahuje jen na fyzickou aktivitu jedince, ale i na jeho možnosti být součástí společenského života, který se odehrává v jeho okolním prostředí (Dvořáčková In: Špatenková, Smékalová, 2015).

Graf 2: Počet lidí starších 65 let na sto obyvatel v produktivním věku, rok 2018

Zdroj: Hospodářské noviny, online, cit. 2019-08-02

Nejstarší populaci podle podílu obyvatel nad 65 let mají Itálie a Řecko, hluboce zadlužené země na jižním křídle eurozóny. V Česku je to necelá pětina obyvatel. Experti OECD uvádějí, že podíl této věkové skupiny se ve většině vyspělých zemí během následujících 40 let zdvojnásobí.

Organizace spojených národů pro seniory vytvořila zásady pro charakteristiku aktivního stáří. Označení aktivní život pro člověka znamená nezávislost a soběstačnost jedince, možnost účastnit se společenského dění, důstojné postavení ve společnosti, dobrá zdravotní péče a možnosti realizace osobních cílů. Je velmi důležité, aby i člověk ve vyšším věku považoval svůj život za smysluplný a měl možnost se seberealizovat. Vytvoření konceptu aktivního stáří pro seniorskou populaci, která je součástí současné

společnosti, záleží na veřejných činitelích a politicích (Špatenková, Smékalová, 2015, s. 13).

Koncept aktivního stáří je podle Haškovcové (In: Špatenková, Smékalová, 2015) zkvalitňování lidského života. Člověk i ve vysokém věku může realizovat své životní plány a zájmy a může vést aktivní život. U seniorské populace je důležitá jejich nezávislost a schopnost se přizpůsobovat nastupujícím rychlým ekonomickým a sociálním změnám. Tyto požadavky současné doby mohou pomoci seniorovi se orientovat na další rozšiřování svých vědomostí a znalostí pomocí celoživotního vzdělávání. Po odchodu člověka do důchodu by celoživotní vzdělávání mělo být jedním z určujících faktorů života ve stáří. Celoživotní vzdělávání seniorů se stane reálnou a atraktivní součástí jejich života (Ondráková et al., 2012, s. 19).

Tabulka 2: Průměrný věk odchodu do důchodu – muži

Muži	Věk	Kolik let ho pobírají
Švédsko	66	18,5
Irsko	66	17,5
Švýcarsko	65,7	19,3
Británie	65	19
Německo	63,6	19,3
Maďarsko	63,3	15,8
Rakousko	63	20,3
Česko	62,7	17,8
Polsko	62,7	17,5
Itálie	62,4	21,6
Belgie	61,7	21
Řecko	61,5	21,1
Slovensko	60,7	18
Francie	60,5	23,3
Lucembursko	59,7	22,9

Zdroj: Hospodářské noviny, online, cit. 2019-08-02

Tabulka 3: Průměrný věk odchodu do důchodu – ženy

Ženy	Věk	Kolik let ho pobírají
Švédsko	65,1	21,5
Švýcarsko	64,3	23,2
Irsko	64,2	21,6
Británie	63,9	22,4
Německo	63,4	22,5
Rakousko	61,1	25
Itálie	61	25,9
Česko	60,9	23,1
Lucembursko	60,8	25,4
Francie	60,6	27,3
Maďarsko	60,2	22,4
Belgie	60,1	25,8
Polsko	60	24,2
Řecko	59,9	25,9
Slovensko	59,4	23,6

Zdroj: Hospodářské noviny, online, cit. 2019-08-02

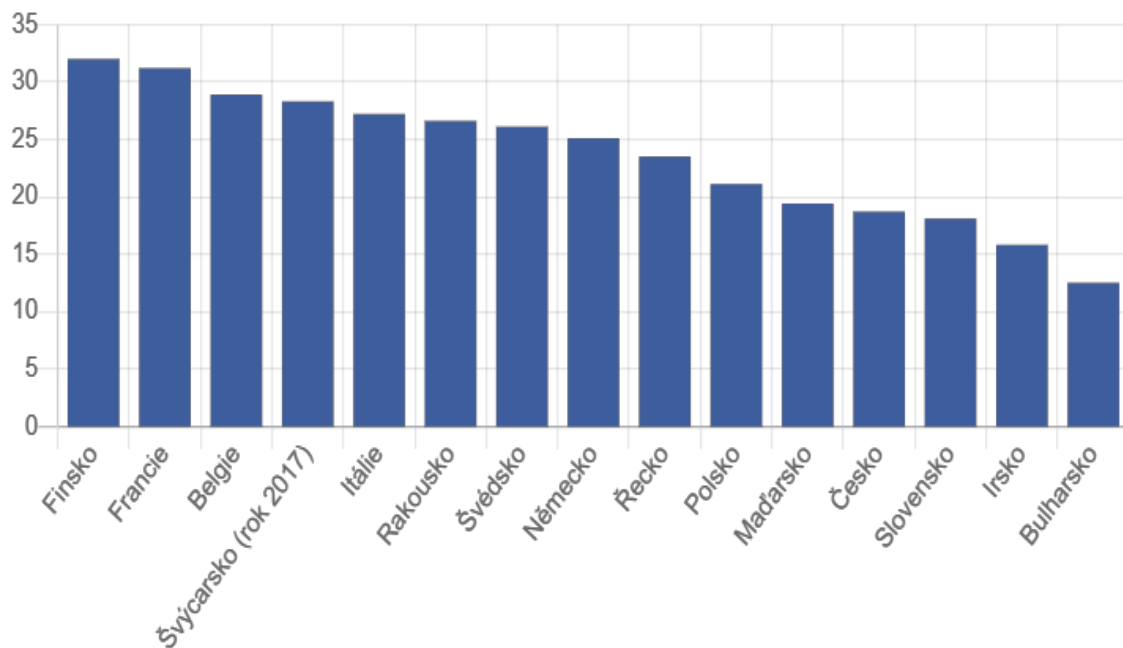
Odchod do starobního důchodu je jednou z největších sociálně podmíněných změn ve stáří člověka. Představuje významnou změnu sociálního postavení, kterou je ukončení pracovní aktivity a odchod ze zaměstnání. U takového jedince se začíná měnit způsob komunikace i morální uvažování a dochází u něho k redukci sociálních rolí. Odchod z pracovního procesu může ovlivnit strukturu potřeb, zažitý styl života i některé složky jeho osobnosti (Ondráková et al., 2012, s. 25).

Odchod do důchodu má za následek velké změny v životě člověka, které můžeme shrnout do několika důležitých bodů (Špatenková, Smékalová, 2015):

- ztráta jeho profese spojená se změnou postavení ve společnosti,
- omezení nebo ztráta sociálních kontaktů,
- snížení materiálního standartu (závislost na sociálních dávkách),
- změna režimu dne, změna životního stylu.

V součinnosti s demografickým vývojem populace se hranice odchodu do důchodu u nás stále zvyšuje (Vágnerová, 2007). Lidé se dožívají vyššího věku, odcházejí do penze později než v minulých letech. Seniorů odkázaných na důchod bude dále přibývat. Veřejné rozpočty států se tak musí připravit na větší finanční výdaje.

Graf 3: Veřejné sociální výdaje v poměru k HDP, rok 2018 (v procentech)

Zdroj: Hospodářské noviny, online, cit. 2019-08-02

Na sociální výdaje, z nichž největší část tvoří právě důchody, dávají evropské státy obrovské finanční sumy. Více než třetinu v poměru k hrubému domácímu produktu představují ve Finsku a Francii. V zemích bývalého východního bloku je jejich váha podstatně nižší, což platí i pro Českou republiku.

3 POSTAVENÍ SENIORŮ V DNEŠNÍ SPOLEČNOSTI

Současné postavení seniorské populace v dnešní společnosti není jednoduché. Vlivem masmédií a tisku dochází ke zkreslenému pohledu současné mladé generace na seniory. Vzniká takzvaná gerontofobie, která zahrnuje chorobný strach ze stárnutí a stáří. Může se objevit i ageismus, kdy se jedná o diskriminaci starých lidí (Benešová, 2014, s. 37). Projevem může být neslušné chování, nerespektování až fyzické napadení seniora.

Přispívají k tomu zažití stereotypy společnosti, které charakterizují seniora jako zátěž pro ekonomický systém. Pro společnost je senior chudý, nemocný, senilní a neúčinný (Haškovcová In: Benešová, 2014, s. 115).

Odchodem do starobního důchodu nastávají u seniorské populace závažné sociální a ekonomické změny v jejich životě. Mění se jejich sociální status. Ztrácejí kontakt s bývalými spolupracovníky a dochází výrazně ke snížení jejich finančních příjmů (Ondráková a kol., 2012, s. 25). V současné době je odchod do důchodu uzákoněn platnou věkovou hranicí. Jedná se o mechanismus regulace pracovníků na trhu práce a vytváření místa pro mladou generaci na pracovním trhu. Průběh adaptace na odchod do důchodu podmiňují osobnostní a sociální faktory, mezi které můžeme zařadit podle Alana (In: Špatenková, Smékalová, 2015):

- individuální potřebu práce,
- pracovní nebo jiné uplatnění,
- možnosti seberealizace,
- sociální a finanční potřeby,
- pracovní podmínky před důchodem.

Ekonomické a demografické změny ve společnosti jsou důsledkem negativního vztahu ke starým lidem. Postavení seniorů ve společnosti se oslabuje a dochází k nedostatku vzájemného porozumění mezi jednotlivými generacemi současné populace. Stárnutí populace bývá označováno za hrozbu společnosti. Vznikají vztahy a postoje k seniorské populaci spíše negativní. Každý člověk si v průběhu svého života vytváří určité vztahy a postoje ke starým lidem a k vlastnímu stáří. Především výchova mladého jedince v rodině utváří jeho základní postoje ke starší generaci. Stáří je univerzální ontogenetický proces a je platný pro celou současnou populaci.

Mění se věkové složení současné populace potřebuje především změnu v sociální politice, která by měla respektovat věkovou strukturu seniorské populace a zaměřit se na vzdělávací a zdravotní politiku. Stárnutím populace se zabývá společenská a sociální věda označovaná jako geragogika, která je svým zaměřením řazena na rozhraní mezi gerontologií a andragogikou a jedná se o výchovu a vzdělávání seniorů. V souvislosti se vzděláváním seniorů má geragogika velký význam, neboť upozorňuje na specifika edukce starších osob. Již Komenský vytvořil ucelený soubor znalostí o výchově a vzdělání dětí a mládeže, dospělých včetně starší populace. Podle Komenského je člověk schopen se učit ve všech životních etapách, včetně stáří. Stárnutí a stáří u současné seniorské populace se stává jednou z důležitých etap života člověka, ve kterých bude senior řešit nové životní úkoly a jejich specifické problémy. V České republice žije v současnosti 2,2 milionů seniorů (Špatenková, Smékalová, 2015).

Současné situaci stárnutí populace se věnovalo vládní prohlášení Národní strategie podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017, se zaměřením na oblasti celoživotního učení a zdravého stárnutí. Celoživotní učení je v dokumentu zaměřeno na získávání a rozvoj vědomostí, intelektuálních schopností a praktických dovedností u seniorské populace. Dokument je zaměřen na podporu celoživotního vzdělání a jeho širokou prezentaci. Doporučuje zlepšení přístupu, kvality a rovnosti při uplatňování procesu celoživotního učení a umožnění starším lidem se zapojit na trhu práce. Vzdělávací instituce pro seniory by měly být dostupné v každém regionu naší republiky (Špatenková, Smékalová, 2015).

3.1 Edukace seniorů, vzdělávací a edukační aktivity

Na základě nových biologických a lékařských poznatků o procesu stárnutí člověka a vzhledem k demokratizace společnosti, se od konce sedmdesátých let minulého století začala rozvíjet edukace seniorů, která vyústila v nutnost vytvořit nové instituce a vzdělávací programy, které se budou věnovat celoživotním vzděláváním seniorů. Podle Čornaničové (In: Špatenková, Smékalová, 2015, s. 57) se vytvořily následující edukačně vzdělávací programy:

- edukačně-preventivní programy zaměřené na zdravé stárnutí, realizované zdravotníky v klubech důchodců nebo kulturních institucí,
- specializované sociálně-edukační aktivity v institucích pro seniory zaměřené na specifické programy podle statusu seniora a instituce, kde se nacházel,
- edukace seniorů školského typu, jedná se o univerzity a akademie třetího věku.

Edukační aktivity přinášejí seniorům širokou škálu informací z různých oborů (zdravotnictví, technických, ekonomických aj.) a umožňují jejich seberealizaci a sebeaktualizaci a celkově mohou obohacovat život seniorů. Tyto aktivity umožňují seniorovi si uvědomit smysl vlastního života a vytvářejí předpoklad ke zvýšení možností a rozšíření jeho sociálních vztahů. Vytváření nových edukačně-vzdělávacích programů seniorského vzdělávání je velmi důležité pro udržení rovnoprávného postavení seniorské populace vůči ostatním populačním skupinám a pomohou se začleněním do společnosti. Nejčastějšími účastníky nabízených programů vzdělávání jsou senioři ve věku 65 až 74 let. Účast na vzdělávacích programech klesá s věkem seniorů (Špatenková, Smékalová, 2015, s. 89).

Vzdělání pro seniory zajišťuje zvýšení a udržení kvality života ve stáří. Kvalitu života definuje WHO jako postavení jedince v sociokulturním a ekonomickém prostředí ve kterém žije, ve vztahu ke svým životním cílům, očekáváním i obavám, které prožívá s nástupem období stáří.

4 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Celoživotní vzděláváním rozumíme druhy vzdělávání, které doplňují, prohlubují, obnovují nebo rozšiřují vědomosti, dovednosti a kvalifikaci jejich účastníků a jsou poskytovány v rámci nebo mimo rámec akreditovaných studijních programů jednotlivých subjektů.

Vzdělávací činnosti jednotlivých subjektů nabízí veřejnosti programy celoživotního vzdělávání zaměřené především na výkon povolání, na rozšiřování vědomostí a odbornosti k určité profesi. Jiné programy jsou zájmové a nabízejí širokou škálu různých témat. Jedná se o vzdělání, které doplňuje, prohlubuje, obnovuje a rozšiřuje vědomosti jeho účastníků.

Vzdělávání se stává součástí životní praxe odrážející se ve formování života člověka. Je součástí každodenních aktivit a životních plánů jedince. Celoživotní učení dospělých je sociálně determinované a probíhá v závislosti na osobních a biografických faktorech prostředí, ve kterém člověk žije. Na vzdělávání dospělých je zaměřen specifický vědní a studijní obor andragogika.

Andragogika je:

- vědní obor o výchově a vzdělávání dospělých,
- studijní obor, který je součástí oboru pedagogiky a slouží k přípravě budoucích odborníků v programu vzdělávání dospělých.

Na rozvoji oboru andragogiky jako vědy se podílí zvýšení zájmu vzdělávací politiky státu, ale i zájem širší veřejnosti o vzdělávání a učení dospělé populace.

Velmi důležitá jsou andragogická centra, která se touto disciplínou zabývají. Andragogická centra jsou na Karlově univerzitě v Praze, na Palackého univerzitě v Olomouci a soukromá Univerzita Jana Amose Komenského, která je zaměřená především na vzdělávání dospělých. Andragogika, ale ne jako samostatný obor, se vyučuje i na jiných vysokých školách v České republice (Beneš, 2008, s. 15, 37).

Zájem o vzdělávání dospělých se dostává do popředí oficiálních státních orgánů po vzniku československého státu. V roce 1918 byl schválen první zákon ke vzdělávání dospělých, který umožnil vzdělávání dospělých zařadit do vzdělávacího systému jako samostatný a rovnocenný systém. Dosažené změny umožnily kvantitativní i kvalitativní

zvýšení vzdělanosti populace, které ovlivnily jak život jedince, tak celé společnosti. Celoživotní učení v sobě zahrnuje všechny učební aktivity, které člověk nasbíral v průběhu svého života. Celoživotní učení a vzdělávání je cílem dnešní vzdělávací politiky se zaměřením na rozvoj lidských zdrojů (Beneš, 2008, s. 60).

4.1 Vliv mezinárodních institucí

Různý přístup s určitými specifiky k celoživotnímu vzdělání mají i mezinárodní organizace – jedná se o UNESCO, OECD, Radu Evropy a EU, které předkládají různé sociální a vzdělávací programy. Evropská unie si klade za cíl vytvořit kritéria hodnocení úrovně kvality vzdělání a odborných kvalifikací. Kvalifikační a vzdělávací standardy mohou sloužit jako hodnocení jednotlivých etap celoživotního vzdělávání člověka.

V dokumentu Evropské komise Memorandum o celoživotním učení z roku 2000 se jedná o jednu z forem vzdělávání – formální učení. Z hlediska celoživotního vzdělávání dospělých se jedná o obecné nebo profesní vzdělávání dospělých ve státních školách nebo nestátních institucích a vede k získání formálních uznaných kvalifikací zakončené profesním certifikátem (Beneš, 2008, s. 65).

4.2 Motivace k učení

Vztah a motivace jednotlivých skupin dospělé populace k dalšímu odbornému vzdělávání se může lišit. Motivační rozdíly u dospělé populace mohou být ovlivněny věkem, pohlavím, socioekonomickým postavením jedince ve společnosti, dosaženým vzděláním nebo současnými životními okolnostmi. Dále uvádíme další faktory, které mohou ovlivňovat zájem a přístup dospělé populace k celoživotnímu vzdělávání. K účasti na dalším vzdělávání ovlivňuje člověka několik faktorů:

- společenské klima a společenské postavení ve vztahu k učení,
- nová odborná témata a porozumění jim,
- prostředí, ve kterém člověk žije a vzájemné vztahy lidí,
- životní situace člověka,
- osobnostní charakteristika člověka.

Účelem dalšího vzdělávání dospělých mohou být 3 podněty:

- druhá vzdělávací možnost pro lidi, kteří z určitých důvodů nezískali potřebné vzdělání nebo neměli o vzdělání zájem;
- získání odborného vzdělání pro zvyšování profesní kvalifikace a kompetence;
- dosáhnout dalším vzděláním rozvoje osobních schopností k vytvoření sociální role nejen v rodině, ale i v sociálním prostředí ve kterém žije (Beneš, 2008).

Člověk v dospělém věku a pracovním procesu je nucen stále sledovat změny ve společenském i politickém kontextu a reagovat na změněné vzniklé situace. K orientaci a zvládnutí nových technologických pokroků v různých pracovních odvětvích může být zvládnuto pomocí dalšího vzdělávání dospělých. Posláním těchto forem vzdělání je u pracovníků rozvíjet osobní postoje, odborné znalosti a schopnosti nezbytné pro uplatnění na trhu práce (Beneš, 2008).

Současné systémy vzdělávání dospělých mají specifickou podobu danou historickým vývojem. Všechny formy profesního a odborného vzdělávání dospělých se zařazují do aktivního pracovního života jedince. Díky těmto možnostem vzdělání má jedinec přímou vazbu na profesní zařazení a uplatnění získaných odborných znalostí v rámci podnikového managementu (Mužík, 2006).

Získaná kvalifikace z odborného profesního vzdělání tvoří jedincem osvojenou soustavu vědomostí, schopností, dovedností, postojů a pracovních návyků, která je nutná k získání dané způsobilosti k výkonu určité pracovní činnosti. V české legislativě je pojem kvalifikace a kvalifikační předpoklad vymezen zákonem č. 179/2006 Sb. a uvádí Národní soustavu kvalifikací a kvalifikačního vzdělání:

- zvyšování kvalifikace,
- prohlubování kvalifikace,
- inovace kvalifikace,
- specializace kvalifikace,
- rozšiřování kvalifikace,
- obnovování kvalifikace.

Tento systém vzdělávání dospělých je zakotven v zákoníku práce v § 227. Zajišťuje možnost osobního rozvoje zaměstnance a zahrnuje:

- zaškolení a zaučení,
- odbornou praxi pro absolventy škol,
- prohlubování kvalifikace,
- zvyšování kvalifikace (Beneš, 2008).

Profesní programy orientované na výkon povolání jsou určeny pro odbornou veřejnost k doplnění, rozšíření, specializaci či aktualizaci předchozího odborného vzdělání. Mohou vést k získání další aprobace při pedagogickém vzdělání, prohlubují a rozšiřují profesní kompetence, doplňují kvalifikační požadavky konkrétních profesí, připravují k výkonu konkrétní pracovní činnosti. Profesní programy zahrnují také další vzdělávání pedagogických pracovníků a rekvalifikační studium.

4.3 Přístupnost dalšího vzdělání dospělých

Význam dalšího odborného vzdělání dospělých je důležité pro získání odborné kvalifikace s možností dalšího profesního vývoje člověka. Odborné vzdělání absolvované na odborných vyšších a vysokých školách garantuje stát. Mimo státní regulaci vzdělávání dospělých existují i soukromé instituce, které mají právo udělovat oprávnění k vykonávání mnoha povolání (MBA).

Rozšiřování dalšího vzdělávání neprobíhá v mnoha profesních oblastech rovnoměrně. Můžeme rozlišit různé typy dalšího vzdělání:

- další vzdělávání pro určitá povolání – jedná se o vysoce kvalifikované profese, kterými jsou lékaři, právníci, pracovníci v oblasti výpočetní techniky atd.,
- další vzdělávání zaměřené na určitou organizaci např. státní správa, policie, banky,
- další vzdělávání osob v přístupných povolání např. řidiči, řemeslníci, úklidové firmy aj.,
- další vzdělávání pro osoby nezaměstnané, nekvalifikované, osoby hendikepované, které jsou na sociální podpoře.

Nabídky dalšího profesního vzdělávání dospělých musí reflektovat velikost podniku a množství zaměstnanců. V tomto případě můžeme ještě rozlišovat vzdělání zaměřené na:

- vzdělávání vrcholového managementu,
- vzdělávání nižšího a středního managementu,
- vzdělávání řadových zaměstnanců,
- vzdělávání perspektivních zaměstnanců,
- nabídka vzdělávání všech zaměstnanců v rámci jazykových kurzů.

V současné době se posuzuje vzdělávání dospělých jako samozřejmost a nutnost, pokud chce člověk uspět na trhu práce. Rostoucí význam vzdělávání dospělé populace vyžaduje vytvoření státně regulovaného, institucionalizovaného systému vzdělávání dospělých. Postoj státu k vzdělávání dospělých se může měnit v závislosti na ekonomickém a sociálním zařízením a současném politickém zřízení (Beneš, 2008, s. 120).

5 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ A JEHO SPECIFIKA

Česká republika se, v souvislosti se stárnutím současné populace, zaměřila na vytvoření dokumentu s názvem „Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017.“ Na Slovensku vznikl podobný dokument s názvem „Národní program aktivního stárnutí na roky 2014 až 2020“ (Veteška, 2017, s. 23).

Možnost dalšího životního vzdělávání je jedním z faktorů, který pomůže seniorské populaci po ukončení aktivní pracovní činnosti, vyplnit volný čas v důchodovém věku.

U vzdělávání dospělých musíme respektovat určité specifické oblasti. Jednou z oblastí je příprava plánování vzdělávání seniorů a platná pravidla a zásady pro konkrétní vzdělávací programy. Při plánování vzdělávání seniorů je třeba vzít v úvahu rozdílnosti v seniorské populaci ve vztahu k vzdělávacím potřebám a zájmům. Nabídky ke vzdělávání by měly být pro všechny seniory, bez ohledu na věk, vzdělání nebo bydliště. Vzdělávací proces a vzdělávací cíle musí dodržovat určitá pravidla a zásady.

Mezi určená pravidla vzdělávání seniorů patří:

- dodržování odpovídající formy vzdělávání v závislosti na jejich věku,
- vytvoření organizace vzdělávací aktivity,
- vytvoření vhodných kritérií pro posouzení vzdělávacích výsledků,
- respektování fyzických i mentálních změn u seniorů,
- zařazení nové tvořivé aktivity,
- podporování aktivního modelu života jedince ve stáří (Čornaničová In: Benešová, 2014, s. 96).

Cíle vzdělávání seniorů jsou zaměřeny na rozvíjení jejich schopností, konkrétních znalostí, dovedností a rozvíjení jejich osobnosti. Vzdělávání seniorské populace může být zaměřeno na aktivity spojené s nezvyklými a náročnými situacemi, kterými jsou v současné době moderní technologie (Benešová, 2014, s. 94).

5.1 Pozitivní faktory podpory vzdělávání seniorů

1. Změna myšlení spojená s posunem hodnot dávající přednost před materiálním důstojnému prožití zbytku života.
2. Zvyšující se zájem společnosti o témata spojená se seniory.
3. Zvyšující se zájem ze strany seniorů o účast na programech spojených s podporou vzdělávání.
4. Zvyšující se sociální úroveň života seniorů.
5. Prodlužující se aktivní část života seniorů, včetně pozitivního efektu na jejich zdraví.
6. Do budoucna využitelný nárůst získaných poznatků o stáří (Benešová, 2014, s. 98).

5.2 Metody a cíle vzdělávání

Ve vzdělávání seniorů je nutné dále rozvíjet metodiku vzdělávání, aktualizovat výběr zajímavých témat a zpětně zjišťovat hodnocení přednášek v jednotlivých vzdělávacích kurzech. Důležitou úlohu hraje i odbornost vzdělavatele, jeho didaktické znalosti a dovednosti v komunikaci. Výuku může ovlivňovat i prostředí, kde se výuka uskutečňuje (Benešová, 2014, s. 99).

Charakteristika zajišťované výuky je podle Mužíka (In: Benešová, 2014) shrnuta do šesti hlavních oblastí: stanovený cíl, obsah přednášky, vyučovací metody, zásady a formy výuky, výukové pomůcky a použití didaktické techniky. Didaktické zásady vyplývají ze základních pravidel vyučovacího procesu. Jsou základem pro stanovení metod, obsahu a organizace vzdělávání (Hradílek In: Benešová, 2014, s. 97).

Metody vzdělávání seniorů jsou směřovány na přednášejícího, který musí zvolit vhodný didaktický přístup k výuce a podpořit u seniora motivaci k dalšímu vzdělávání (Malach In: Benešová, 2014, s. 101).

Pro vzdělávání seniorů jsou velmi důležité metodické postupy, které Petřková a Čornaničová shrnují do 5 bodů (Petřková, Čornaničová In: Benešová, 2014, s. 101):

- metodické postupy působící na motivaci seniorů ke vzdělávání,
- metodické postupy zajišťující aktivní zájem účastníků kurzů,
- metodické postupy respektující osobnost seniora a odpovídající styl učení,
- metodické postupy zajišťující zpětnou vazbu mezi přednášejícím a účastníkem kurzu,
- metodické postupy umožňující využití získaných vědomostí a poznatků z praxe.

Tyto metodické postupy určují cíl vzdělávání seniorů, rozvíjení jejich schopností, rozšíření znalostí a seberealizaci jejich osobnosti. Dalšími vzdělávacími cíli u seniorů mohou být výukové aktivity zaměřené na současné moderní technologie a jejich využití v osobní praxi (Benešová, 2014, s. 97).

Ve vzdělávání seniorů musí být především respektovány psychosociální potřeby seniorů se zaměřením na důležité požadavky výuky (Špatenková, Smékalová In: Veteška, 2017, s. 101):

- senioři k pochopení nových informací potřebují vlastní způsob pochopení nové látky,
- senioři potřebují k výkladu nové látky názorné a strukturované informace,
- senioři získané informace potřebují strukturovat do jednotlivých částí,
- výklad nové látky musí být pro účastníka vzdělávacího kurzu srozumitelný,
- seniory nelze nutit, aby se učili přednášenou látku nazpaměť,
- seniory je potřeba po ukončení kurzu ocenit.

Vybíraná témata pro edukaci seniorské populace by měla především vycházet z potřeb a zájmů této skupiny lidí. V současných nabídkách vzdělávacích aktivit pro seniory převažují humanitně orientované programy. Největší zájem vykazují senioři o problematiku zaměřenou na zdraví a nemoci; kulturu a umění; historii a psychologii.

6 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity se stal rok 2012. Celoevropská aktivita ke stárnoucí populaci se snaží zaměřit na cíle, které mají zmírnit mezigenerační rozdíly mezi mladou a starší populací, ukázat nenahraditelnou úlohu starších lidí v současné společnosti. Starší lidé mají zkušenosti a strategie řešení problémů získané ze svých životních událostí, které mladý člověk ještě nemohl získat.

V dnešním 21. století odchází do důchodu větší část obyvatelstva ve velmi dobrém fyzickém i mentálním stavu díky zdravějšímu životnímu stylu a kvalitnější lékařské péči. Tato populace má zájem pokračovat v aktivní činnosti, neztratit spojení se společenským životem a snaží se o zvládnutí nových moderních technologií (Benešová, 2014, s. 108).

6.1 Senioři a moderní technologie

Počet seniorů v České republice dlouhodobě roste a životní styl současné seniorské populace se výrazně mění. Z výzkumu „Fenomén šedesátníků“ vyplývá, že 60 % seniorů chce cestovat, plánuje si další aktivity a další polovina těchto jedinců se chce dále vzdělávat a učit se pracovat s novými technologiemi. Senioři aktivně sledují internet, ovládají chytré telefony i čtečky knih.

Mění se zároveň i životní styl českých seniorů. Tři ze čtyř seniorů se dle výzkumu „Fenomén šedesátníků“ (Senior Safe, online, cit. 2019-10-05) cítí mladší, než ve skutečnosti jsou. Současní senioři se snaží být aktivní, rádi cestují, vyhledávají společenské akce a nebojí se zkusit nové věci. Lidé starší 50 let jsou nejrychleji rostoucí skupinou uživatelů internetu (Jak na internet, online, cit. 2019-10-05).

Dle aktuálních dat TGI-MM (Market Media Lifestyle-TGI (MML-TGI) vlastní 87 % lidí ve věku 55 až 65 let připojení na internet, necelých 30 % z nich má internet v mobilu. V 81 % případů senioři internet využívají k e-mailové komunikaci, k jejich oblíbeným činnostem patří také sledování počasí, zpravodajství či vyhledávání informací. Výzkum „Fenomén šedesátníků“ také odhalil, že tři čtvrtiny seniorů využívá i online nakupování. Téměř 70 % lidí starších 55 let také používá online bankovníctví (Jak na internet.cz, online, cit. 2019-10-05).

Senioři jsou aktivnější i na sociálních sítích. Podle údajů TGI-MML je používá 45 % osob starších 55 let. Nejčastěji využívají Facebook. Polovina seniorů sleduje na internetu videa, přes 30 % osob starších 55 let pak přes internet i telefonuje. Starší populace využívá sociální sítě především ke kontaktu s rodinou a blízkými přáteli. Facebook nebo Skype je pro mnohé seniory jedinou možností, jak být v pravidelném kontaktu s vnoučaty. Senioři se zde navíc mohou dostat do skupiny lidí se stejnými zájmy a navázat nová přátelství (Zdravě.cz, online, cit. 2019-10-02).

6.2 Vzdělávací instituce pro seniorskou populaci

Do vzdělávání seniorů se zapojují nejrůznější instituce. Je potřeba seniorům nabídnout bohatou škálu vzdělávacích a volnočasových aktivit. Mnoho univerzit a vysokých škol po celém světě vytváří pro seniorskou populaci speciální vzdělávací kurzy a programy s cílem této populaci zprostředkovat seznámení s moderními technologiemi, vytvořit kvalitní náplň jejich volného času a umožnit i mezigenerační dialog. Seznámení s počítačovou technikou je u obtížně se pohybujících seniorů základním prostředkem ke společenské komunikaci (Benešová, 2014).

Vzdělávání seniorů v České republice může realizovat velké množství organizací a občanských sdružení. Mezi základní instituce poskytující vzdělávání seniorské populace se řadí podle Kociánové a Dvořákové (In: Špatenková, Smékalová, 2015, s. 89), tyto základní instituce:

- univerzity třetího věku,
- akademie třetího věku,
- univerzity volného času,
- kluby seniorů.

Univerzity třetího věku (U3V) poskytují svým účastníkům nejnáročnější vzdělávání na vysokoškolské úrovni.

Akademie třetího věku poskytují zájmové semestrální studium určené seniorům. Toto studium je orientované na přednáškové cykly zaměřené na medicínskou problematiku, občansko-sociální vzdělávání, kulturu, umění, přípravu na stáří, cvičení, exkurze, rukodělné kroužky.

Univerzity volného času jsou zaměřeny na systematické a zájmové mezigenerační vzdělávání. Tyto univerzity nejsou věkově omezeny a mají možnost se na nich vzdělávat všichni zájemci, nejen senioři.

Kluby seniorů jsou kulturně-výchovná zařízení, která přispívají k plnohodnotnému využití volného času seniorů a umožňují setkávání jedinců stejného věku i zájmů. Vzdělávací činnost těchto klubů je zaměřena na rozvoj osobních zájmů. Mají jednorázový charakter – mohou to být přednášky, besedy, poznávací zájezdy, společné návštěvy divadel, koncertů, výstav a jiné nabídky.

Na vzdělávání seniorské populace se mohou podílet i další instituce, například: soukromé vzdělávací agentury, knihovny, kulturní domy a střediska a domovy dětí a mládeže, které organizují pro seniory počítačové kurzy (Špatenková, Smékalová, 2015, s. 94).

Hlavní organizací pro vzdělávání seniorské populace je Svaz důchodců České republiky, založený v roce 1990, který má svá městská zastoupení po celé České republice. Organizuje výlety, výstavy, besedy se zajímavými osobnostmi (Benešová, 2014, s. 109).

Rada seniorů České republiky vznikla v roce 2005 a má už půl miliónů členů. Součástí této rady je Krajská rada seniorů hlavního města Praha, která vytváří aktivizační programy pro pražskou seniorskou veřejnost. Zprostředkovává informace o programech vzdělávání a službách pro seniory. Poskytuje poradenství z oblasti sociálního, občanského, rodinného a bytového práva (AktivniStari.eu, online, cit. 2019-11-25).

6.3 Seniorské nadnárodní organizace

V Evropě existují nadnárodní organizace, které se zaměřují na seniorskou populaci. Mezinárodní neziskovou organizací založenou v roce 1962 je EURAG (Evropská federace starších osob). Cílem této organizace je prosazovat kvalitu života seniorů na všech úrovních sociálního i politického života. Další neméně důležitou je organizace AGE Europe, která sídlí v Bruselu a je financována Evropskou komisí. Jejím posláním je reprezentovat zájmy seniorské populace ze zemí Evropské unie. Organizace AIUTA (Association Internationale des Universités du Troisième Age) byla založena 1977 a sídlí v Toulouse. Zabývá se problematikou vzdělávání seniorů, spolupracuje

s jednotlivými univerzitami a koordinuje vzdělávací aktivity. EFOS (European federation of Older Students at the Universities), jedná se o sdružení starších studentů na universitách sídlící v Bruselu. Cílem je podporovat mezigenerační studium na universitách (Benešová, 2014, s. 110).

7 UNIVERZITY TŘETÍHO VĚKU V ČESKÉ REPUBLICE

Tato část práce je zaměřena na nejznámější vzdělávací instituci pro seniorskou populaci – univerzita třetího věku (U3V). První univerzita třetího věku byla založena v roce 1973 ve Francii. V České republice první U3V vznikla v roce 1986 v Olomouci a 1987 v Praze. Tyto univerzity na vysokoškolské úrovni poskytují seniorům odbornější vzdělávání. U3V jsou nejviditelnější a nejlépe organizované formy studia.

Univerzity třetího věku jsou jednoznačně pozitivním nástrojem vzdělávání a využívání volného času seniorů. Pro vysoké školy jsou U3V také zajímavým doplňkem financování škol a kurzy jsou zajímavé i pro přednášející pedagogy a odborníky z praxe. Univerzita třetího věku je zájmové, neprofesní studium občanů v seniorském věku na vysokoškolské úrovni. Její absolvování je určeno převážně občanům v seniorském věku (osoby starší 55 let). Výjimku tvoří občané v invalidním důchodu, kteří se mohou stát posluchači U3V bez ohledu na věkovou hranici.

U3V je součástí systému celoživotního vzdělávání. Její účastníci mají status posluchačů univerzity, nejsou studenty ve smyslu zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách v platném znění.

Univerzity třetího věku se organizačně spojují do Asociace univerzit třetího věku, která byla založena v roce 1993. Úlohou této asociace je iniciativa a podpora zakládání U3V na veřejných vysokých školách v České republice a cílem je sjednotit formy a pravidla, ochranu a existenci univerzit třetího věku (Petřková In: Špatenková, Smékalová, 2015, s. 90).

Studium na U3V trvá v České republice obvykle až tři roky. Výuka seniorů probíhá v jednotlivých semestrech akademického roku v univerzitních prostorách (Ondráková et al., 2012, s. 55). Celoživotní vzdělávání je placenou formou studia.

V rámci celoživotního vzdělávání není možné získat titul a jeho účastník není studentem podle zákona o vysokých školách.

7.1 Univerzity třetího věku na Karlově univerzitě v Praze

Vzdělávání seniorů na Karlově univerzitě v Praze probíhá od roku 1987. Organizačním garantem U3V jsou na UK jednotlivé fakulty a ústavy, které mají zájem na dalším vzdělávání populace v terciálním věku. Vzdělávání seniorům poskytuje asi 14 fakult Univerzity Karlovy. Mezi tyto fakulty patří např. všechny tři lékařské fakulty, filozofická, právnická, pedagogická, přírodovědecká, fakulta sociálních věd, matematicko-fyzikální, husitská teologická a další. Podle Benešové (2014, s. 116) studium na těchto fakultách absolvuje přibližně pět tisíc seniorů. Část seniorů se hlásí i na více kurzů. Úspěšným seniorským studentům je předáváno osvědčení o vzdělávání na UK v aule Karolina.

Nejvíce odlišných tematických kurzů na U3V poskytuje UK Praha. Nejčastěji frekventovanou tematikou v kurzech U3V je Informatika, Filologie a Historické vědy, Umění, Psychologie, Životní styl, Aktivní stáří, Filozofie, religionistika a teologie, Biologie a ekologie, Životní prostředí, Sociologie, Ekonomické obory, Architektura a urbanismus, Všeobecné lékařství, Právo, Chemie, Zemědělství a Potravinářství (Čepelka, online, cit. 2019-10-05).

7.2 Vzdělávací programy pro seniorskou populaci na vybraných fakultách Univerzity Karlovy

Tato kapitola je zaměřena na vzdělávací programy a kurzy pro seniorskou populaci, které nabízí Filozofická fakulta UK, Přírodovědecká fakulta UK a 2. lékařská fakulta UK.

7.2.1 Univerzita třetího věku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy

Byla založena v roce 1988 a je jednou z nejstarších univerzit třetího věku u nás. První kurzy navštívilo 86 posluchačů, kterým se nabízely přednášky z 5 disciplín. Nyní prochází každým během studia cca 4 600 účastníků, kteří si mohou volit ze 70 různých kurzů. Univerzita třetího věku je jednou z důležitých oblastí, kterou univerzita přenáší své akademické činnosti a jejich výsledky do veřejného prostoru. Programy U3V

jsou rozděleny na jedno, dvou až tří semestrální. Nabízené kurzy tvoří cyklus přednášek podle oborů akreditovaných studijních programů. Vydávaný katalog vzdělávacích programů pro akademický rok 2019/2020 přináší přehled specializovaných přednášek a seminářů, z nichž mohou zájemci o vzdělávání vybírat nejen dle svých zájmů či zkušeností z minulých let, ale mohou volit z nových disciplín či oblastí, které dosud nepoznali. Jedná se o novinku v podobě 10 nabízených přednášek.

Z jednosemestrálních kurzů a seminářů fakulta nabízí 36 přednášek konaných buď v zimním, nebo jen v letním semestru. Pro zájemce více semestrálních kurzů je nabízeno šest kurzů a probíhají v zimním a letním semestru, viz příloha B.

7.2.2 Univerzita třetího věku na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy

V rámci Univerzity třetího věku je v každém studijním roce organizováno několik kurzů z různých oborů přírodních věd – z oborů biologických, chemických, geografických, geologických. Jejich zaměření poskytuje přehled vývoje poznání vědní oblasti nebo základní informace o současném stavu či přehled nejnovějších poznatků v různých oborech.

Smyslem těchto kurzů je umožnit seniorům seznámit se s novinkami z jejich vlastního oboru, získat základní poznatky z oboru, který je předmětem jejich dlouhodobého zájmu, osvojit si některé vědomosti, které jsou i pro seniory důležité s ohledem na současný vývoj vědy a techniky. Kurzy U3V nejsou zaměřeny na profesní zdokonalení využitelné v předchozím nebo současném povolání seniorů. Těžiště spočívá v přínosu pro zkvalitnění života starších občanů a umožnění jejich dalšího vzdělávání.

Fakulta pro rok 2019/2020 otevírá 14 kurzů z oborů akreditovaných studijních programů na Přírodovědecké fakultě UK. Novinkou letošního akademického roku jsou kurzy Podzemní a minerální vody a Úvod do bioakustiky, kdy výuka účastníků kurzu bude probíhat společně se studenty řádného studia. Po ukončení kurzů obdrží posluchači osvědčení o absolvování Univerzity třetího věku na slavnostním vyřazení v aule Karolina, viz příloha C.

7.2.3 Univerzita třetího věku na 2. lékařské fakultě Univerzity Karlovy

Hlavním tématem studia U3V je „Význam prevence v medicíně“. Studium trvá dva roky, tzn. čtyři semestry. Přednášky probíhají jednou týdně a trvají přibližně dvě

hodiny. Vyučujícími jsou přední odborníci z ústavů a klinik Fakultní nemocnice Motol. V zimním semestru akademického roku 2019/2020 má 1. i 2. ročník shodně 9 přednášek.

Témata jsou velmi různorodá a často jsou zaměřena na problémy spojené s vyšším věkem, např. Srdce a krevní oběh, Vysoký krevní tlak a jeho následky, Osteoporóza, Zdraví a tělesná aktivita, Současný stav transplantací orgánů, Kožní změny ve vyšším věku atd. Po úspěšném ukončení celého studia obdrží posluchači osvědčení o absolvování univerzity 3. věku na slavnostním vyřazení v aule Karolina, viz příloha D.

8 DALŠÍ PROGRAMY CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Nejobsáhlejší vzdělávací institucí, jak z hlediska nabídky vzdělávacích programů, tak počtem účastníků jednotlivých kurzů, je Centrum celoživotního vzdělávání Ing. Danuše Steinové. Centrum v současné době sídlí v Kulturním zařízení Domovina na Praze 7.

Přiblížení programů této zájmově vzdělávací instituce je pro tuto práci informativně důležité. Někteří z účastníků navštěvující vybrané přednáškové kurzy se zúčastnili kvantitativního dotazníkového výzkum pro praktickou část této bakalářské práce.

Centrum celoživotního vzdělávání nabízí kvalitní, systematické a cenově dostupné zájmové vzdělávání pro všechny věkové kategorie. Přednášejí zde renomovaní odborníci z Univerzity Karlovy i jiných vysokých škol a odborníci z praxe. Tím je zajištěna vysoká kvalita přednášek a předpoklad pro vznik vzdělávacího centra neprofesního charakteru. Centrum celoživotního vzdělávání díky renomovaným přednášejícím má velký ohlas převážně u seniorské populace a má vysokou návštěvnost jednotlivých kurzů. Do každého semestru se zapíše kolem 3 000 studentů (AktivniStari.eu, online, cit. 2019-11-25).

Centrum celoživotního vzdělávání vzniklo v roce 2005 a je úzce propojeno s úspěšnými dlouhodobě existujícími programy, kterými jsou Univerzita volného času, Klub aktivního stáří, Klub vzájemného porozumění, Centrum zdravého stárnutí, Univerzita volného času, Kurz trénování paměti a Experimentální univerzita pro prarodiče a vnoučata ve spolupráci s MFF UK. Jedná se o mezigenerační vzdělávací projekt. Na programech Experimentální univerzity se podílejí i další fakulty Univerzity Karlovy a další pražské vysoké školy. Pražské Centrum celoživotního vzdělávání realizuje o prázdninách pro prarodiče a vnoučata společné letní tábory. Tyto programy pomáhají rozšiřovat obzor vědomostí vnoučatům i seniorům a vytvářejí tak podmínky pro upevnění mezigeneračních vzájemných vztahů (Špatenková, Smékalová, 2015).

Koncepce Centra celoživotního vzdělávání má výraznou sociální orientaci a nabízí možnost psychického, fyzického a společenského zaktivizování života sociálně znevýhodněné kategorie stárnoucí populace. Vytvořené programy jednotlivých kurzů CCV jsou zaměřeny k nahrazení ztracených sociálních kontaktů jinými kontakty

a vztahy, a tím posílení pocitu k smysluplnému naplnění života seniora. Zapojení seniorů do dalších edukačních aktivit jim přinese novou sociální roli jako posluchače a účastníka vzdělávání a navázání nových sociálních kontaktů (Hasmanová, Marhánková In: Špatenková, Smékalová, 2015).

Centrum celoživotního vzdělávání v Praze nabízí pro zimní semestr roku 2019/2020 12 hlavních kurzů, každý zastoupen 8 jednotlivými přednáškami, viz příloha E.

PRAKTICKÁ ČÁST

9 METODIKA PRÁCE A HYPOTÉZY

Cílem praktické části bakalářské práce je dotazníková analýza vzdělávání seniorů ve vybraných kurzech celoživotního vzdělávání. Věkové složení seniorské populace je charakterizováno 6 věkovými kategoriemi od 55 let do 81 a více let. Cílem práce je zjistit zájmy, motivaci seniorů a jejich osobní uspokojení z absolvovaných kurzů a přednášek.

Pro praktickou část bakalářské práce, na základě řešeného tématu, byly stanoveny tři hypotézy. Hypotézy budou ověřovány dotazníkovým šetřením.

K získání výsledků pro praktickou část absolventské práce byl zvolen kvantitativní výzkum. Realizace šetření probíhala pomocí dotazníkové metody. Vytvořený dotazník obsahoval celkem 15 otázek, z toho bylo 12 uzavřených otázek a 3 otázky otevřené k doplnění odpovědi.

Dotazník byl realizován na jaře roku 2019 a celkově se ho zúčastnilo 120 respondentů ve věkovém rozptylu od 55 let do 81 let a více let. Než byly dotazníky respondentům rozdány, byl účastníkům vzdělávacího kurzu vysvětlen účel výzkumu. Dotazníky byly osobně rozdávány jednotlivým účastníkům kurzů a přednášek a po jejich vyplnění sebrány od účastníků, kteří dotazník vyplnili. Celý sledovaný soubor tvoří respondenti navštěvující přednášky v Centru celoživotního vzdělávání a respondenti, kteří navštěvují přednášky v rámci U3V na fakultách Univerzity Karlovy. Dotazník je uveden v příloze A.

Zjištěné výsledky dotazníkového průzkumu jsou prezentovány výšečovými a sloupcovými grafy s uvedením absolutních čísel a okomentovány.

Pro praktickou část bakalářské práce byly stanoveny tři předpoklady:

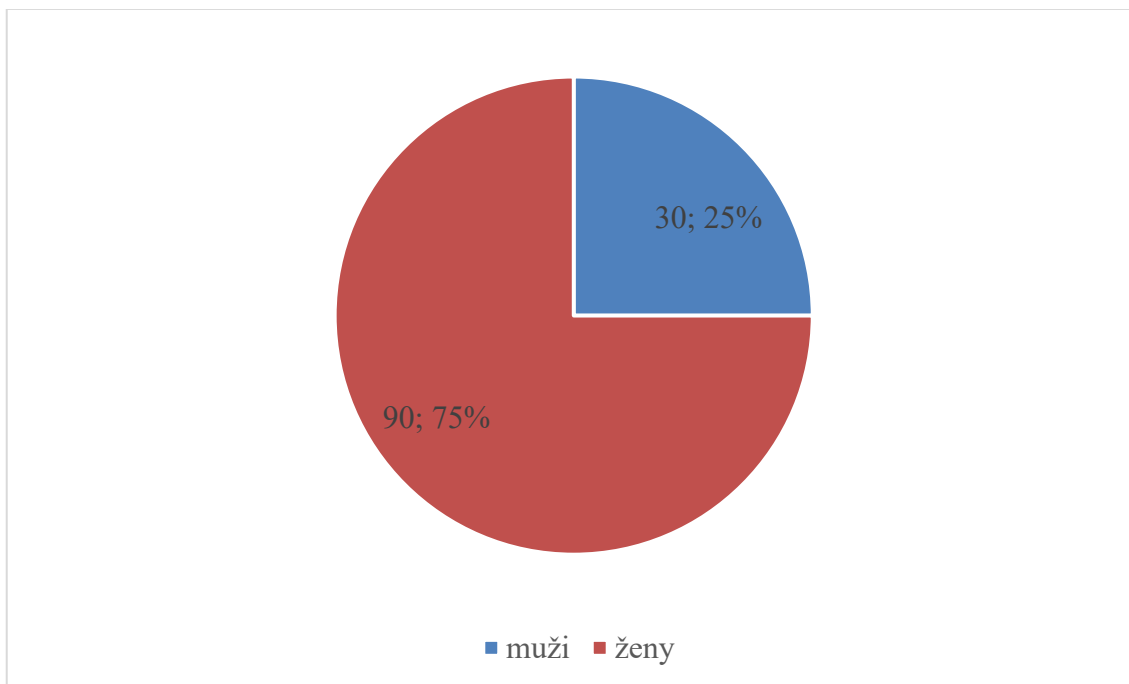
Hypotéza č. 1: Přednáškové kurzy ze sledovaného souboru navštěvuje 80 % seniorů s vysokoškolským vzděláním.

Hypotéza č. 2: Přednášky zaměřené na historii nebo medicínu navštěvuje z celého sledovaného souboru 75 % seniorů.

Hypotéza č. 3: Lze předpokládat, že ve sledovaném souboru seniorů je zastoupeno vyšší procento žen než mužů.

10 VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO PRŮZKUMU

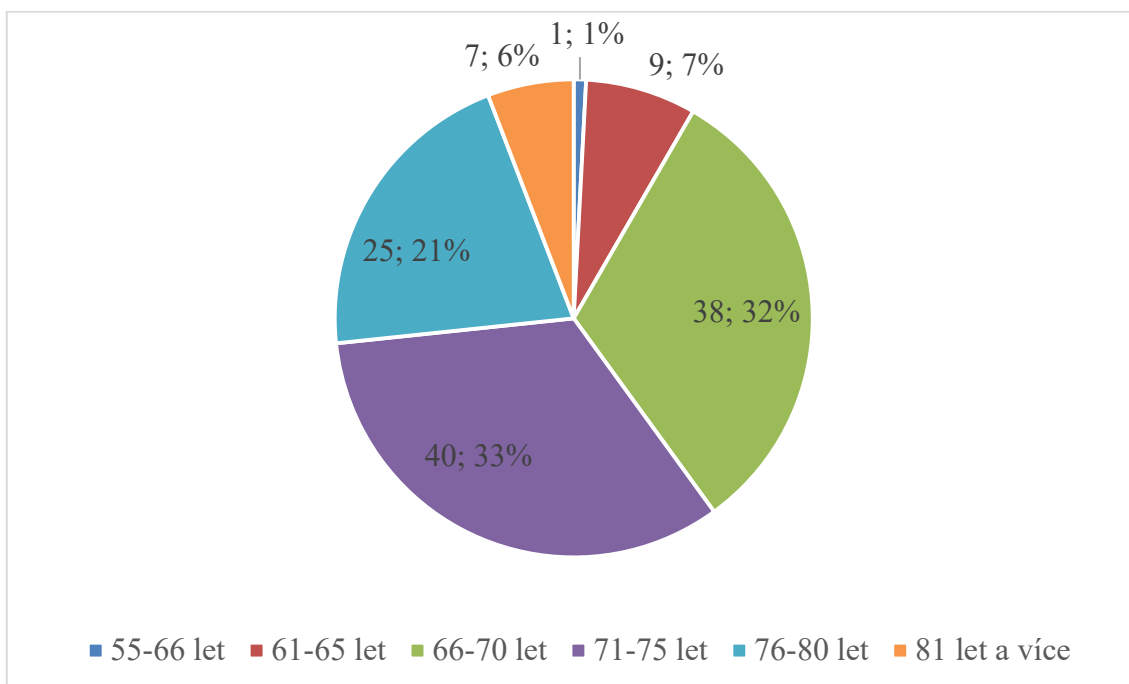
Graf č. 3: Pohlaví respondentů

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

V celém sledovaném souboru 120 respondentů je zastoupeno 90 (75 %) žen a 30 (25 %) mužů.

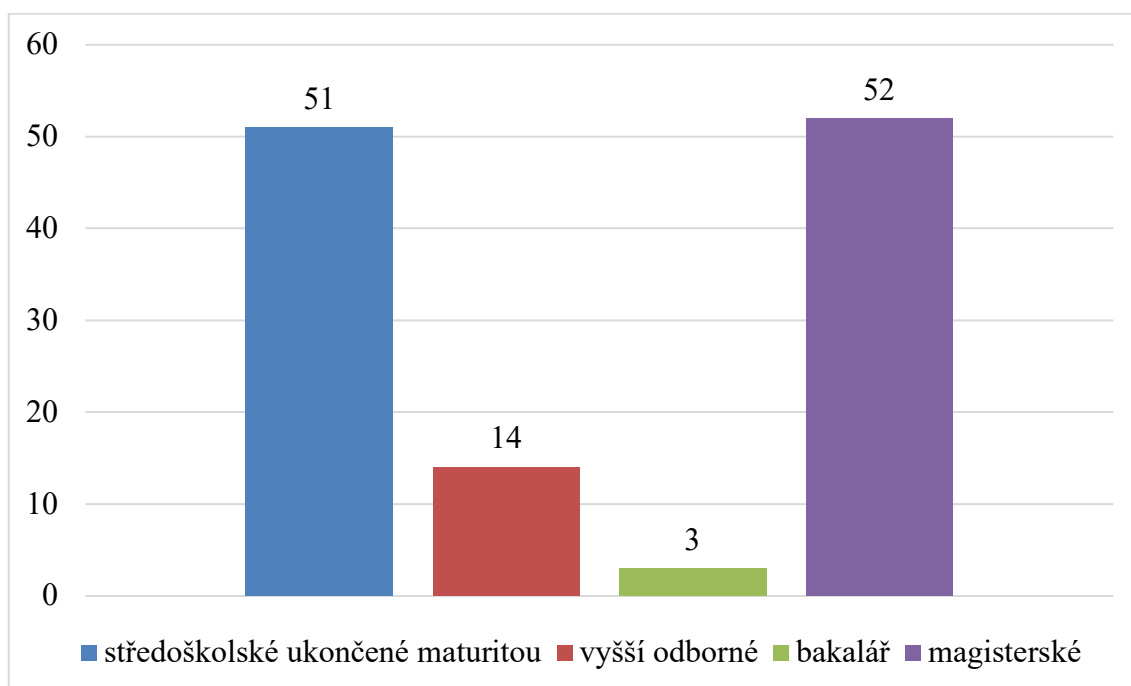
Graf 4: Věkové zastoupení respondentů

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Z celého sledovaného souboru je nejvíce zastoupena věková kategorie ve věku 71 až 75 let – 40 (33 %). Druhou nejpočetnější skupinou – 38 (32 %) jsou účastníci ve věku 66 až 70 let, následuje věková skupina 55 až 60 let v počtu 25 (21 %) jedinců. Nejnižším počtem účastníků jsou zastoupeny věkové kategorie 61–65 let s 9 (7 %) účastníky a nejstarší věková třída 81 a více let s počtem 7 (6 %) seniorů.

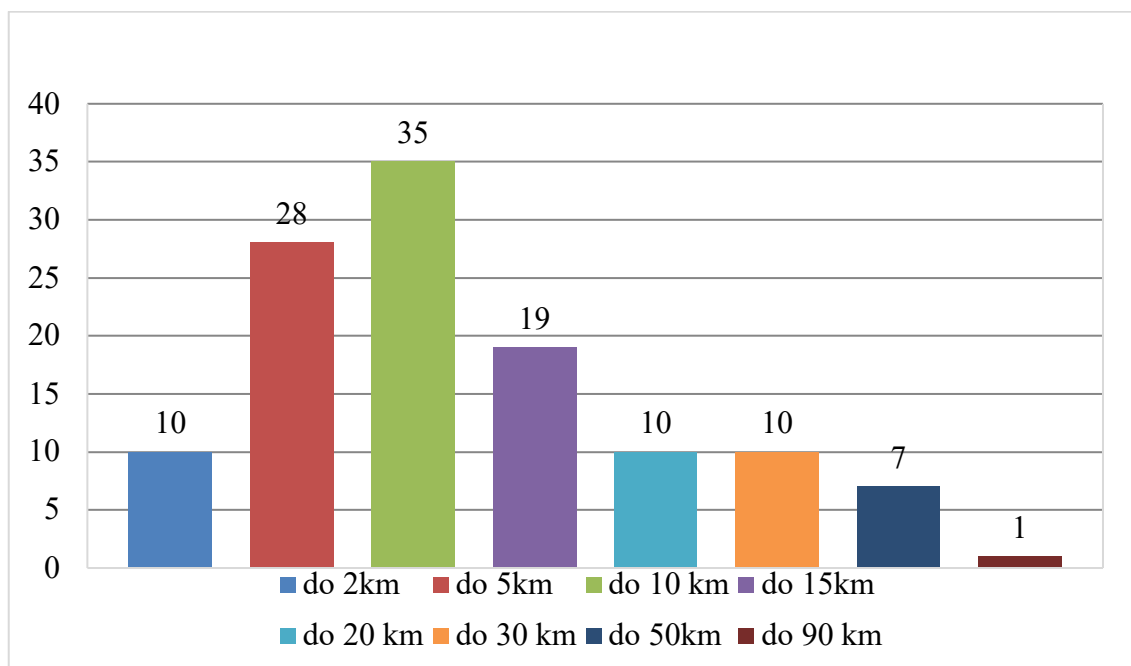
Graf 5: Vzdělání respondentů

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Z výše uvedeného grafu č. 5 je patrná shoda ve vzdělávání u respondentů se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Středoškolské vzdělání má 51 (42%) respondentů. 52 respondentů má magisterské vysokoškolské vzdělání. Vyšší odborné vzdělání je v souboru zastoupeno 14 (12 %) respondenty a tři respondenti, navštěvující vzdělávací kurzy, mají vystudované vysokoškolské bakalářské studium.

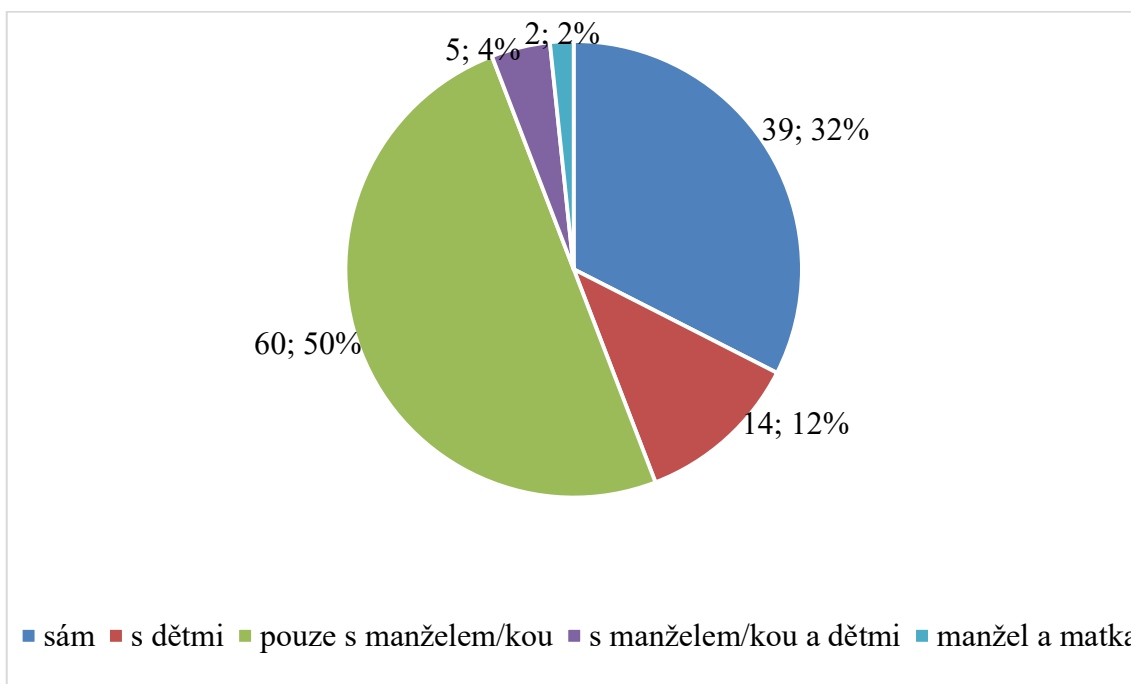
Graf 6: Vzdálenost bydliště respondentů

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Grafického zobrazení údajů ukazuje, že nejvíce respondentů v počtu 35 dojíždí do vzdělávacích kurzů z 10 km vzdálenosti. Dalších 28 účastníků dojíždí do kurzů z 5 km vzdálenost a 19 respondentů má bydliště vzdálené od místa konání přednášek 15 km. Větší vzdálenost bydliště (20 a 30 km) od místa pořádání vzdělávacích kurzů má shodně 10 účastníků. Ze vzdálenosti 50 km dojíždí 7 respondentů a jeden účastník vyplnil v dotazníku vzdálenost bydliště až do 90 km. Nejbliže na přednášky má 10 respondentů, kteří mají bydliště vzdálené pouze 2 km od místa konání vzdělávacích kurzů.

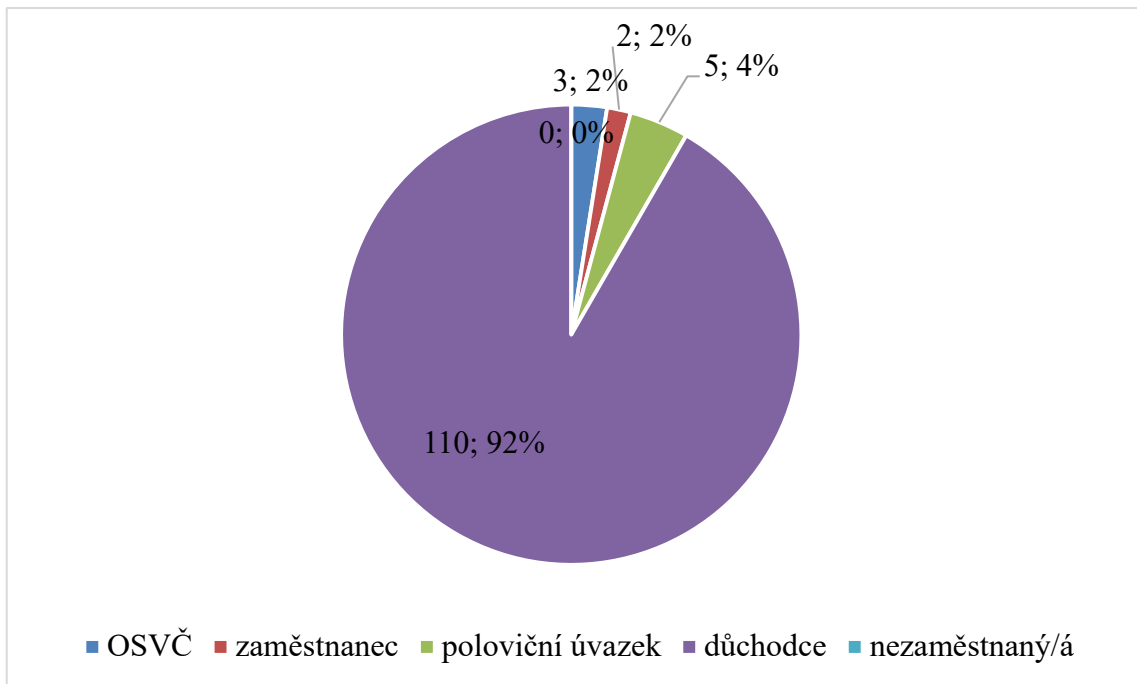
Graf 7: Spolubydlící v společné domácnosti

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Nejvyšší počet účastníků dotazníkového průzkumu – 60 (50 %) žije ve společné domácnosti s manželem/kou. Jako samotná osoba v bytě žije 39 (32 %) respondentů, v domácnosti s dětmi žije 14 (12 %) dotazovaných. S manželem/kou a dětmi žije ve společné domácnosti 5 (4 %) jedinců. Ve společné domácnosti s manželem/kou a matkou žijí pouze dva respondenti z celého 120členného zkoumaného souboru.

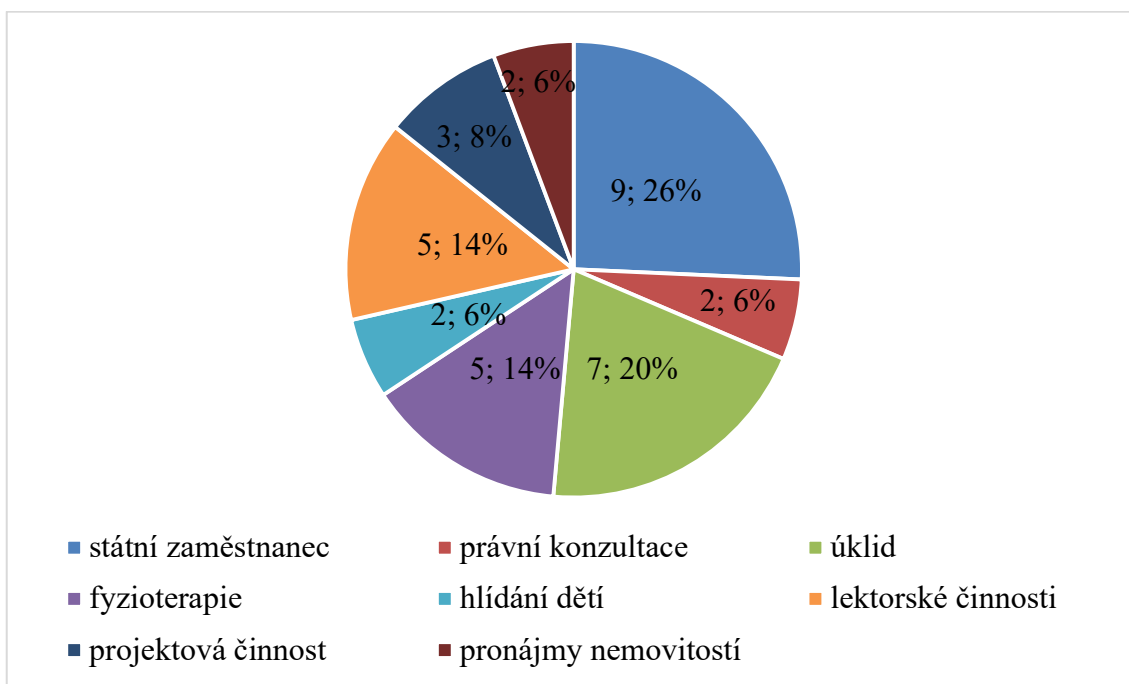
Graf 8: Současné zařazení respondentů ve společnosti

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Převážná část respondentů ze zkoumaného souboru podle grafického znázornění dotazníkových výsledků jsou důchodci – 110 (92 %). Na poloviční pracovní úvazek pracuje 5 (4 %) jedinců, 2 (2 %) respondenti uvedli, že pracují na plný úvazek a 3 jedinci (2 %) jsou osobami samostatně výdělečně činnými.

Graf 9: Výdělečná činnost seniorů

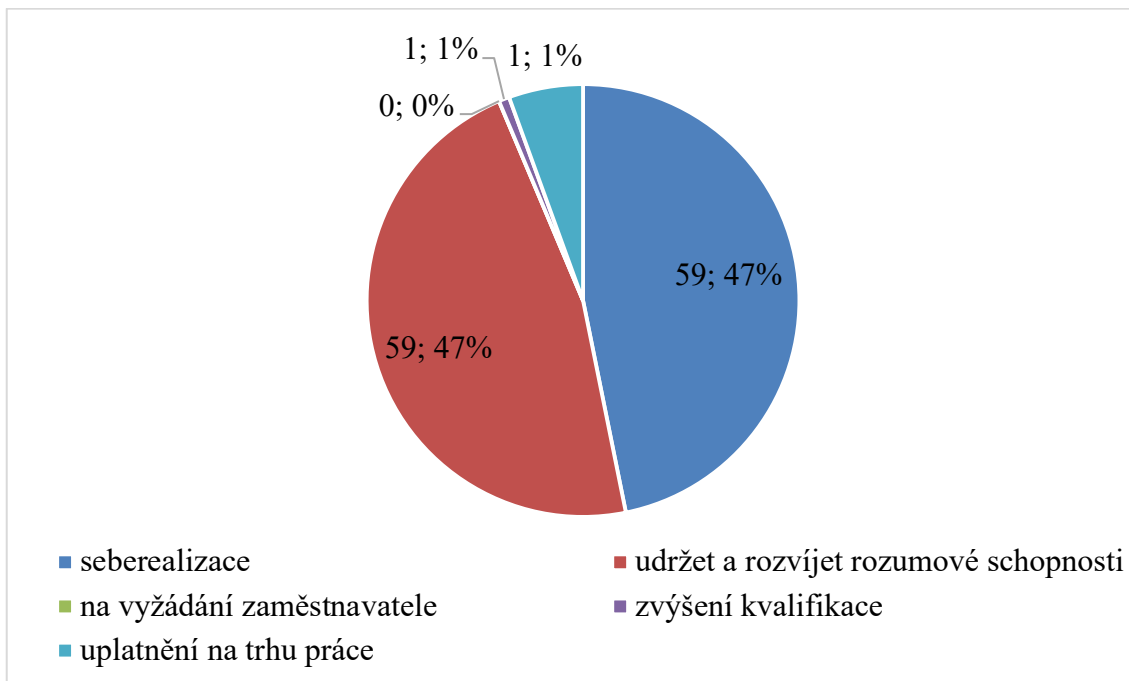

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Převážná část sledovaného souboru jsou důchodci, jak je uvedeno v grafu č. 8, a pouze 10 respondentů uvedlo, že pracuje. Z graficky zpracovaných dotazníkových odpovědí je zřejmé, že 30 respondentů v důchodovém postavení uvedlo v dotazníku, že si vylepšují finanční situaci některou z výše uvedených činností.

Jako státní zaměstnanec pracuje 9 (26 %) respondentů, 7 (20 %) provádí úklid, shodný počet dotazovaných – 5 (14 %) provádí lektorskou činnost a fyzioterapii. Pronájem nemovitostí nebo hlídání dětí uvedli shodně 2 (6 %) senioři a projektovou činností se zabývají 3 (8 %) účastníci kurzů.

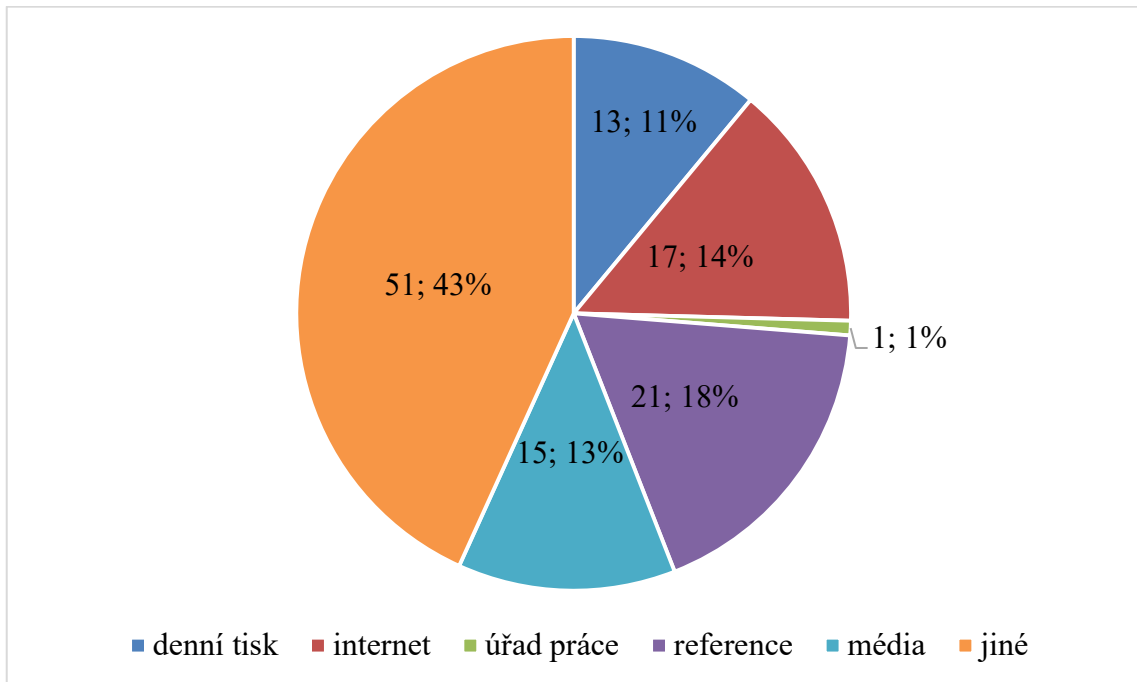
Graf 10: Důvod studia seniorů

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Výše uvedený graf č. 10 zobrazuje dotazníkové odpovědi na důvod studia sledované seniorské populace. Důvody k dalšímu studiu uvedlo shodně 59 (47 %) respondentů – jedná se o udržení a rozvíjení rozumových schopností. Další skupina respondentů 59 (47%) studuje pro osobní uspokojení tedy seberealizaci. Jeden respondent si rozšiřuje vzdělání z důvodů uplatnění na trhu práce a druhý respondent studuje pro zvýšení své osobní kvalifikace.

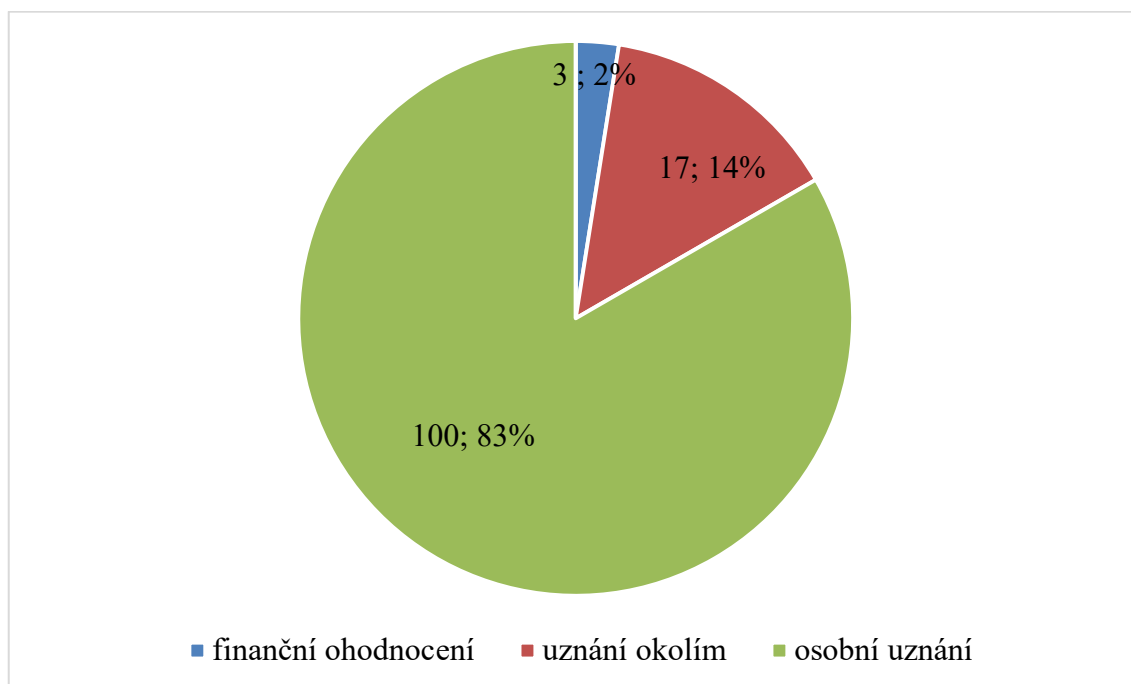
Graf 11: Informace seniorů o kurzech celoživotního vzdělávání

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Necelá polovina všech respondentů – 51 (43 %) ze sledovaného 120členného souboru na otázku, odkud získali informace o kurzech celoživotního vzdělávání zaškrtnla v dotazníku odpověď jiné, kde jsou zahrnuty různé odpovědi, které by se nedaly pro velkou heterogenitu graficky zobrazit. Pro informaci se pod tímto označením skrývají různé odpovědi: od účastníků kurzů, od spolužáků, kamarádů, přátel, na doporučení rodiny. Reference od různých společností oslovilo 21 (18 %) dotazovaných, 17 (14 %) hledalo informace na internetu, 15 (13 %) respondentů našlo informace o celoživotním vzdělávání v médiích. Denní tisk poskytl informace 13 (11 %) dotazovaným a jeden respondent byl informován úřadem práce.

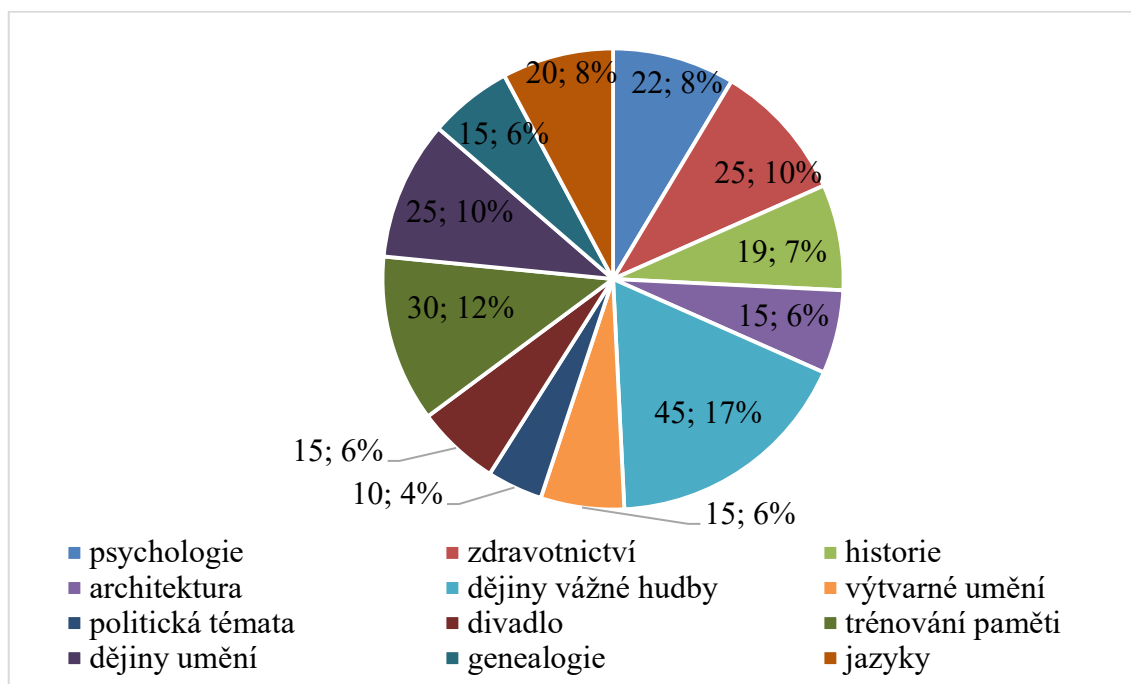
Graf 12: Ohodnocení od seniora po ukončení vzdělávacího kurzu

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Na otázku, jaké ohodnocení po ukončení studia v kurzu celoživotního vzdělávání respondent očekává, odpovědělo 100 (83 %) účastníků, že studovali pro své osobní uznání. Dalším 17 (14 %) dotázaným záleží na uznání okolí a pouze 3 (2 %) respondenti očekávají po studiu finanční ohodnocení.

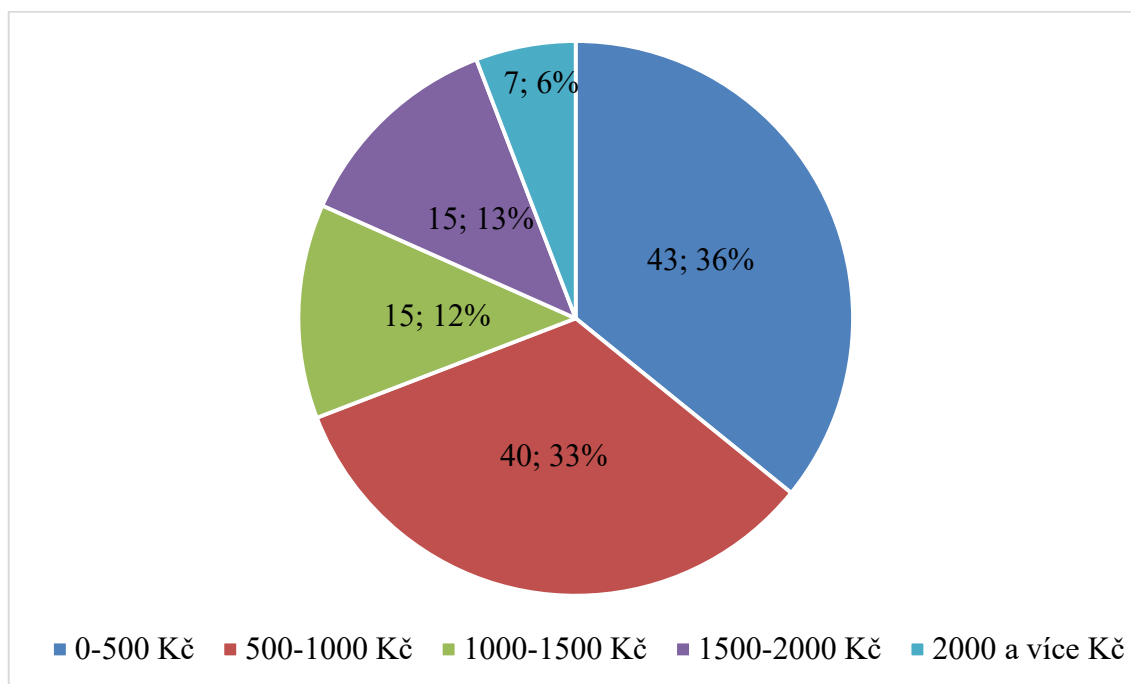
Graf 13: Vybrané obory studia seniorů

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

V grafu č. 13 jsou zachyceny vybrané studované obory v kurzech celoživotního vzdělávání. V této otázce mohli respondenti zaškrtnout i více než jen vzdělávací kurz. . Přednášky z dějin vážné hudby zajímají 45 (17 %) seniorů. Kurz trénování paměti navštěvuje 30 (12 %) zájemců. Stejný počet zájemců – 25 (10 %) je o kurzy dějin umění a zdravotnictví. Přednášky z psychologie navštěvuje 22 (8 %) dotazovaných a 20 (8 %) respondentů navštěvuje jazykové kurzy. O nabízené přednášky z historie má zájem 19 (7 %) účastníků výzkumu. Stejný počet 15 (6 %) respondentů navštěvuje kurzy zaměřené na výtvarné umění, divadlo, genealogii a architekturu. Přednášky s aktuálními politickými tématy si vybralo 10 (4 %) dotazovaných.

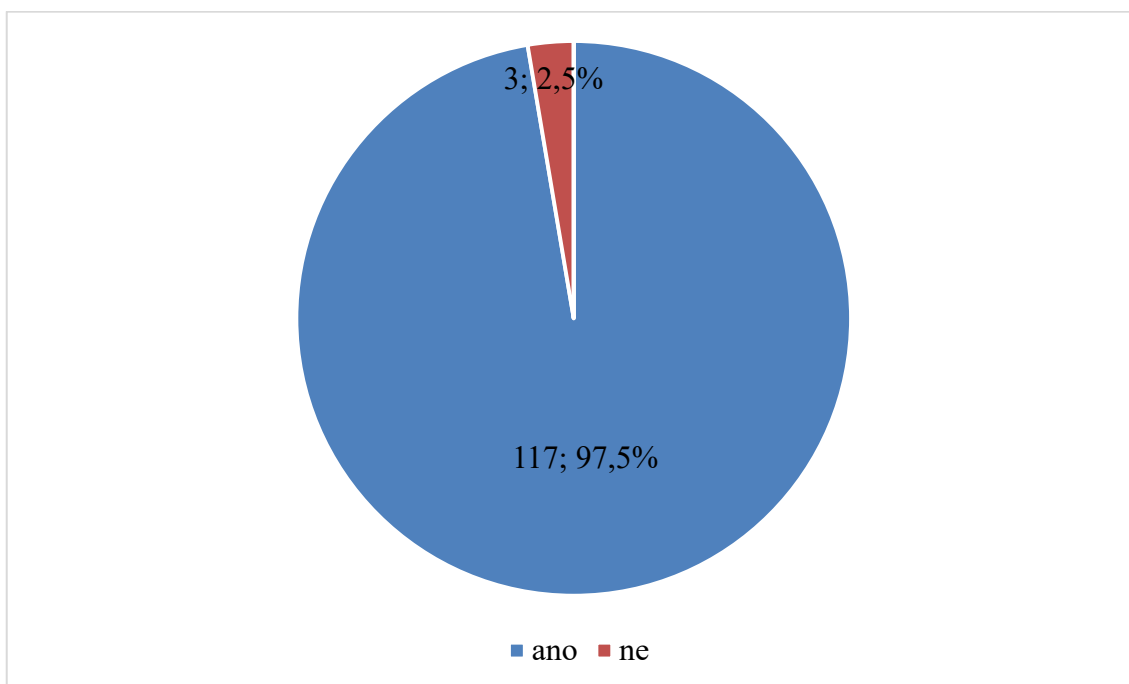
Graf 14: Finanční náklady seniorů na kurzy celoživotního vzdělávání

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Výše uvedený graf zobrazuje finanční náklady seniorů na navštěvované vzdělávací kurzy. Finanční částku do 500 Kč za kurz zaplatí 43 (36 %) respondentů. Finanční částku od 500 Kč do 1 000 Kč za kurzy zaplatí 40 (33 %) dotazovaných. Peněžní částku za vzdělávací kurzy ve finančním rozmezí 1 000 Kč až 1 500 Kč a 1 500 až 2 000 Kč zaplatí 15 (12 %) a 15 (13 %) respondentů, kteří pravděpodobně absolvují více vzdělávacích kurzů. Z celého 120 členného sledovaného souboru sedm (6 %) dotazovaných zaplatí za kurzy celoživotního vzdělávání více než 2 000 Kč.

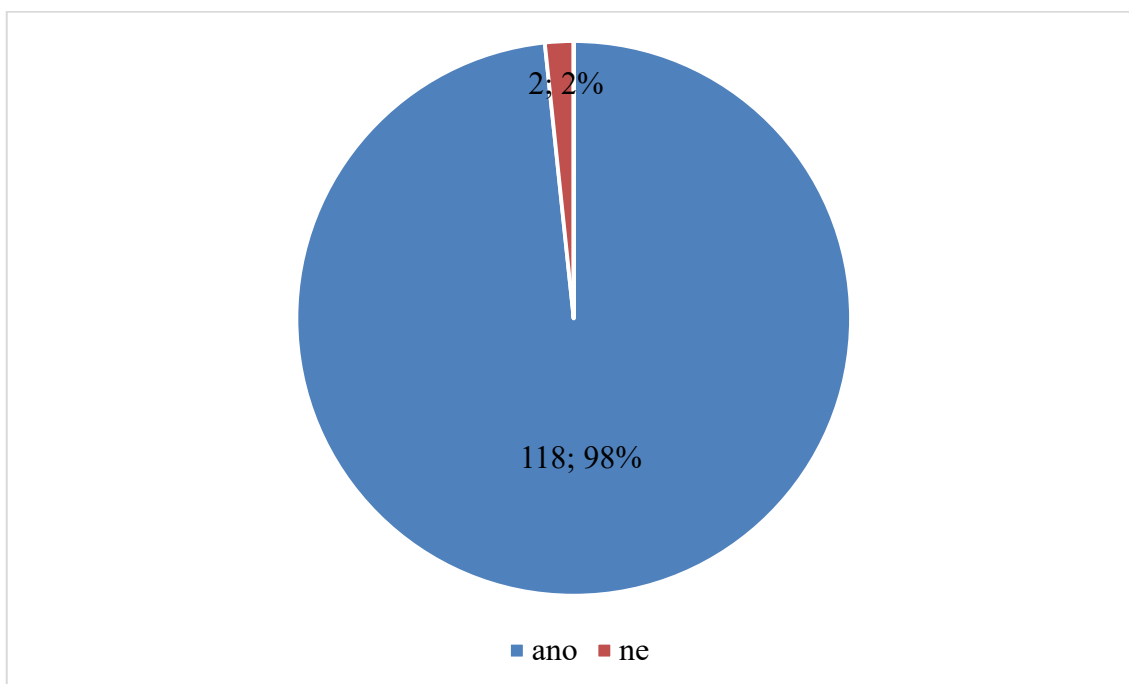
Graf 15: Schopnost seniorů pracovat samostatně s počítačem

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Z výše zobrazeného grafu č. 15 s výsledky odpovědí respondentů ze sledovaného 120členného souboru na otázku samostatné práce s počítačem odpovědělo kladně 117 (97,5 %) dotazovaných. Pouze tři účastníci kurzu odpověděli záporně. Důvodem záporné odpovědi je možnost, že tito jedinci nemají přístup k počítači, a tudíž se nemohou naučit pracovat s výpočetní technikou.

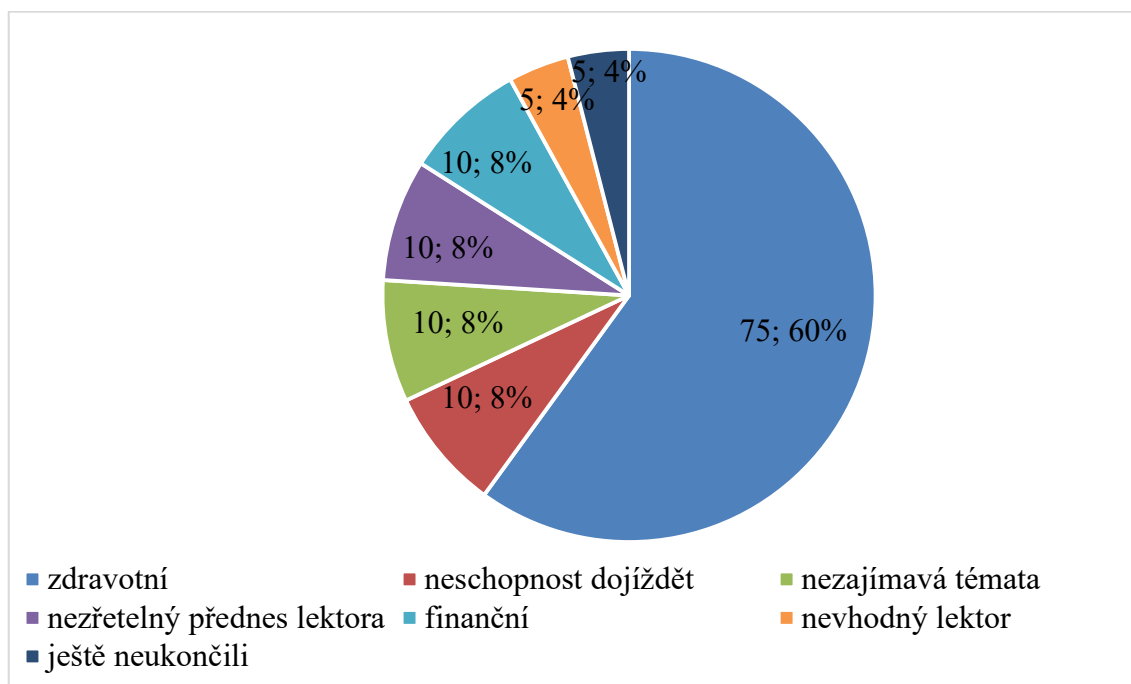
Graf 16: Přednášející jsou motivací seniorů pro další studium

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Graficky zobrazené výsledky zachycují odpovědi vybraných seniorů na otázku, zda jsou pro ně přednášející motivačním prvkem k dalšímu studiu a vzdělávání. Z celého souboru 120 respondentů jsou přednášející v jednotlivých kurzech jednoznačnou motivací pro 118 (98 %) dotázaných k dalšímu vzdělávání a k rozšiřování svých znalostí. Pouze dva respondenty přednášející nemotivují k dalšímu studiu.

Graf 17: Důvody ukončení vzdělávacích kurzů

Zdroj: Autorka práce 2020 (vlastní šetření)

Graf č. 17 zobrazuje odpovědi respondentů na otázku týkající se důvodů předčasného ukončení vzdělávacího kurzu. Více než polovina – 75 (60 %) dotazovaných z celého souboru se domnívá, že by nedokončilo vzdělávací kurz pouze ze zdravotních důvodů. 10 (8 %) respondentů uvedlo čtyři důvody k předčasnému ukončení vzdělávacího kurzu. Jedná se o důvody finanční, vadí nezřetelný přednes lektora, nezajímavá témata kurzu a neschopnost dojíždět na kurz. 5 (4 %) účastníkům, kteří na tuto otázku odpověděli, vadí osobnost lektora a 5 (4 %) dotazovaných se domnívá, že by vzdělávací kurz nikdy předčasně neukončili.

11 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ

Dotazníkového průzkumu se zúčastnil výrazně vyšší počet žen než mužů. Tento genderově nevyrovnaný poměr mezi pohlavím může být ovlivněn několika faktory. Jedním z faktorů může být průměrná délka života, kdy se ženy podle statistiky dožívají vyššího věku než muži. Dalším faktorem, proč na kurzech celoživotního vzdělávání je zastoupen vyšší počet žen, je zaměření vzdělávacích kurzů. Převážná část nabízených přednášek je humanitně zaměřená a muži mají naopak větší zájem o přednášky s technickými tématy. Příčinou většího početního zastoupení žen v seniorském věku ve vzdělávacích kurzech může být snaha o sociální kontakty se stejně starými lidmi a snaha o získávání dalších informací. Byla potvrzena hypotéza H3, ve sledovaném souboru seniorů je zastoupeno 75 % žen a pouze 25 % mužů.

Podle prognózy Českého statistického úřadu bude v České republice v roce 2020 28 % seniorské populace, což představuje třetinu obyvatelstva (Špatenková, Smékalová, 2015). Nejdefinovanější věkovou hranicí pro označení seniorské populace ve vyspělých státech je věková hranice 65 let (Ondráková et al., 2012). Těmto předpokladům odpovídají i výsledky dotazníkového průzkumu. Ve sledovaného 120členného souboru seniorské populace je 110 (92 %) respondentů, kteří se v dotazníku označili za důchodce. Více než polovinu účastníků (65 %) dotazníkového průzkumu tvoří seniorská populace ve věku od 66 let do 75 let, která výrazně mění svůj životní styl a má zájem se přizpůsobit požadavkům současné doby, chtějí se naučit pracovat s novými technologiemi.

Ve sledovaném souboru 120 respondentů je téměř shodně zastoupena skupina seniorů s vysokoškolským magisterským studiem (43 %) a se středoškolským vzděláním zakončeným maturitou (42 %). Tyto výsledky ukazují, že nejpočetnější skupinou jsou respondenti s vyšším vzděláním, kteří navštěvují kurzy celoživotního vzdělávání za účelem získat nové informace a rozšířit své vědomosti. Vzdělání účastníků dotazníkového průzkumu souvisí s výsledky odpovědí na otázku důvodu k dalšímu vzdělávání. Důvody k dalšímu studiu uvedlo shodně 59 (47 %) respondentů. Jedná se o udržení a rozvíjení rozumových schopností a pro osobní uspokojení – seberealizaci.

Stanovená hypotéza H1 s předpokladem, že 80 % účastníků dotazníkového průzkumu bude mít vysokoškolské vzdělání, se nepotvrdila. Z celého sledovaného souboru respondentů má vysokou školu s magisterským titulem 43 % seniorů.

Potřebu sociálních kontaktů a zájem o další vzdělávání v kurzech celoživotního vzdělávání neomezuje vzdálenost bydliště respondentů od místa konání vzdělávacích kurzů. Ze vzdálenosti 50 km je ochotno dojíždět 6 % účastníků, z 15 km vzdálenosti dojíždí 19 seniorů, vzdálenost bydliště 10 km od místa konání přednášek má 29 % dotazovaných a ze vzdálenosti 5 km dojíždí druhá nejpočetnější skupina (23 %) seniorů.

Z respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového výzkumu, přesně polovina – 60 (50 %) ze souboru žije ve společné domácnosti s manželem/kou. Jako samotná osoba v bytě žije 39 (32 %) respondentů. Právě tato skupina, složená převážně z žen po ztrátě partnera, hledá náhradu sociálních kontaktů a potřebu využití volného času v kurzech celoživotního vzdělávání.

Informace seniorů o kurzech celoživotního vzdělávání získalo 44 % respondentů sledovaného souboru od jiných účastníků kurzů, od spolužáků, kamarádů, přátel či na doporučení rodiny. Získané výsledky dokazují, že vlastní pozitivní zkušenost blízké osoby a její doporučení je nejlepší reklamou pro kurzy CŽV. Pomocí referencí od společností informujících o možnostech dalšího vzdělávání seniorů, se dozvědělo 21 (18 %) dotazovaných, 17 (14 %) hledalo informace na internetu, 15 (13 %) respondentů našlo informace o celoživotním vzdělávání v médiích. Denní tisk poskytl informace 13 (11 %) dotazovaným a jeden respondent získal informace na úřadu práce. Podle výzkumu společnosti Senior Safe jsou lidé starší 60 let nejrychleji rostoucí skupinou uživatelů internetu a 36 % lidí nad 70 let ovládá internet, který využívají k e-mailové komunikaci, sledování počasí, zpravodajství nebo vyhledávání informací.

Zajímavý je přehled vybraných studovaných oborů v kurzech celoživotního vzdělávání. Na otázku „obor studia“ mohli respondenti zaškrtnout více než jeden vzdělávací kurz, což se také potvrdilo. Z celého souboru se 45 seniorů zajímá o dějiny vážné hudby. Kurz trénování paměti navštěvuje 30 zájemců. Stejný počet zájemců – 25 je o kurzy z dějin umění a zdravotnictví. Přednášky z psychologie navštěvuje 22 dotazovaných a 20 respondentů navštěvuje jazykové kurzy. O nabízené přednášky z historie má zájem 19 účastníků výzkumu. 15 respondentů navštěvuje kurzy zaměřené na výtvarné umění, divadlo, genealogii a architekturu. Přednášky s aktuálními politickými tématy si vybralo 10 dotazovaných. Z vyhodnocených výsledků vyplývá, že se nepotvrdila stanovená hypotéza H2 s předpokladem, že 75 % respondentů bude preferovat přednášky z historie a zdravotnictví. Kurzy s přednáškami z historie z celého

souboru navštěvuje 7 % seniorů a přednášky ze zdravotnictví navštěvuje 10 % účastníků dotazníkového průzkumu. Heterogenita nabízených témat v jednotlivých kurzech ČŽV ukazuje zájem seniorů o rozšíření nových poznatků z různých vědních oborů.

Zajímavé jsou finanční náklady seniorů na kurzy celoživotního vzdělávání. Finanční částku do 500 Kč za kurz zaplatí 43 (36 %) respondentů. Finanční částku za kurzy od 500 Kč do 1 000 Kč zaplatí 40 (33 %) dotazovaných. Peněžní částku za vzdělávací kurzy ve finančním rozmezí 1 000 Kč až 1 500 Kč a 1 500 až 2 000 Kč zaplatí shodně 15 respondentů, kteří pravděpodobně absolvují více vzdělávacích kurzů v rámci U3V nebo v Centru celoživotního vzdělávání.

Důležité byly odpovědi na otázku, zda jsou přednášející motivačním prvkem seniorů k dalšímu studiu a vzdělávání. Z celého souboru 120 respondentů jsou přednášející v jednotlivých kurzech jednoznačnou motivací pro 118 (98 %) dotázaných k dalšímu vzdělávání a k rozšiřování svých znalostí. Zjištěné údaje prokazují zájem seniorské populace o nové poznatky, které jim studium přináší a potřeby se dále vzdělávat.

Bez zajímavosti nejsou ani odpovědi respondentů dotazníkového výzkumu na důvody předčasného ukončení vzdělávacího kurzu. Více než polovina – 75 (60 %) dotazovaných z celého souboru, se domnívá, že by nedokončilo vzdělávací kurz pouze ze zdravotních důvodů. Pouze zanedbatelný počet respondentů – 10 (8 %) uvedlo čtyři zajímavé důvody k předčasnému ukončení vzdělávacího kurzu. Jedná se o důvody finanční, vadí nezřetelný přednes lektora, nezajímavá témata kurzu, neschopnost dojíždět na kurz.

Z těchto negativních odpovědí, i když v malém počtu, je vidět jak důležitou úlohu hraje i odbornost vzdělavatele, jeho didaktické znalosti a dovednosti v komunikaci se seniorskou populací. Výuku může ovlivňovat i prostředí, kde se výuka uskutečňuje. Podle Benešové, Petřkové a Čornaničové (2014) přednášející musí zvolit vhodný didaktický přístup a metodické postupy k výukové přednášce a podpořit u seniora motivaci k dalšímu vzdělávání.

Po celkovém posouzení zpracovaných výsledků dotazníkového průzkumu lze říci, že zjištěné údaje jsou v komparaci s výzkumy autorů Machové (2002), Dienstbiera (2012), Ondrákové et al. (2012), Petřkové a Čornaničové (2014), Benešové (2014), Špatenkové a Smékalové (2015) a dalších autorů, jejichž publikace se věnují seniorské

populaci. Podle údajů získaných z dotazníkových odpovědí respondentů výzkumu a ve shodě s výše uvedenými autory a jejich údaji, je v současné době seniorská populace aktivní společenskou skupinou, která má své potřeby a ráda by se dále vzdělávala. Potřeba vzdělávat se i v postproduktivním věku, být aktivní, kultivovat a rozvíjet svoji osobnost, obohacovat svůj život o nové informace a potřeba svého zařazení v současné společnosti jsou cíle institucí zaměřených na celoživotní vzdělávání, bez ohledu na věk člověka.

V souvislosti s demografickými prognózami o stárnutí současné populace vzniká otázka, jaké místo a roli vymezit seniorům v současné společnosti. Prodlužuje se střední délka života a senioři mohou být mezi 75 až 80 roky v průměru zdravější a aktivnější než v předcházejících letech a díky lepší zdravotní a sociální péči se prodlužuje celková délka života člověka. U seniorské populace je důležitá jejich nezávislost a schopnost se přizpůsobovat nastupujícím rychlým ekonomickým a sociálním změnám. Tyto požadavky současné doby mohou pomoci seniorovi se orientovat na další rozšiřování svých vědomostí a znalostí pomocí celoživotního vzdělávání. Po odchodu člověka do důchodu by celoživotní vzdělávání mělo být jedním z určujících faktorů života ve stáří. Podle Ondráková et al. (2012) se celoživotní vzdělávání seniorů stane reálnou a atraktivní součástí jejich života.

ZÁVĚR

Cílem praktické části bakalářské práce byla dotazníková analýza vzdělávání seniorů ve vybraných kurzech celoživotního vzdělávání a zjištění jejich zájmů, motivací a uspokojení z absolvovaných kurzů a přednášek.

Předkládaná bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou část. Teoretická část práce je literární rešerší odborných publikací, které jsou svým tématem zaměřené na zpracovanou praktickou část bakalářské práce. Teoretická část je zaměřena na úlohu pedagogiky a psychologie ve výchově a vzdělávání člověka. Důležitou kapitolou je význam psychologie osobnosti, postavení seniorů v dnešní společnosti, vzdělávací a edukační aktivity pro seniory. V dalších kapitolách jsou uvedeny instituce, které poskytují přednášky a kurzy v rámci celoživotního vzdělávání člověka. Rozbor vzdělávání seniorské populace a jeho specifika je důležitou kapitolou k pochopení osobnostních charakteristik seniorské populace.

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na kvantitativní výzkumnou metodu. Dotazníkovou analýzou vzdělávání seniorské populace ve vybraných kurzech celoživotního vzdělávání. Sestavený dotazník obsahoval 15 otázek. Cílem práce bylo zjistit zájmy, motivaci seniorů a jejich osobní uspokojení z absolvovaných kurzů a přednášek ve vybraných institucích.

Celý sledovaný soubor tvořilo 120 respondentů, kteří navštěvovali přednášky v Centru celoživotního vzdělávání Ing. Steinové a respondenti, kteří se účastnili přednášek v rámci U3V na fakultách Univerzity Karlovy. Jednalo se o Filosofickou, Přírodovědeckou a 2. lékařskou fakultu Univerzity Karlovy.

Převážnou většinu účastníků vzdělávacích kurzů tvoří ženy, což se také v dotazníkovém průzkumu potvrdilo. Ve sledovaném 120členném souboru je 90 žen a 30 mužů. Více než polovinu účastníků (65 %) dotazníkového průzkumu tvoří seniorská populace ve věku od 66 let do 75 let. Za důchodce se v dotazníku prohlásilo 110 respondentů. Kurzy celoživotního vzdělávání nejčastěji navštěvují senioři s vysokoškolským magisterským vzděláním (43 %) a další početnou skupinou jsou senioři se středoškolským vzděláním zakončeným maturitou (42 %). Vzdálenost bydliště respondentů od místa konání vzdělávacích kurzů, je neomezuje v pravidelné návštěvnosti kurzů celoživotního vzdělávání. Příkladem je 7 seniorů, kteří jsou ochotni do kurzů

dojíždět z bydliště vzdáleném 50 km. Necelá čtvrtina účastníků kurzů dojíždí ze vzdálenosti 10 km a vzdálenost 5 km do místa kurzů má 28 dotazovaných respondentů.

Z respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového výzkumu, přesně polovina – 60 (50 %) ze souboru žije ve společné domácnosti s manželem/kou. Jako samotná osoba v bytě žije 39 (32 %) respondentů.

Shodné důvody k dalšímu studiu uvedlo 59 (47 %) respondentů. Jedná se o udržení a rozvíjení rozumových schopností a o osobní uspokojení tedy seberealizaci.

Informace seniorů o kurzech celoživotního vzdělávání získalo 51 (44 %) respondentů sledovaného souboru od účastníků kurzů, od kamarádů, přátel, na doporučení rodiny. Internet k získání informací použilo 17 respondentů, z medií má informace 15 dotazovaných a 13 z denního tisku.

Na otázku, jaké ohodnocení po ukončení studia v kurzu celoživotního vzdělávání respondent očekává, odpovědělo 100 (83 %) účastníků ze 120, že studovali pro své osobní uznání. Dalším 17 dotázaným záleží na uznání okolí a pouze 3 respondenti očekávají po ukončení studia finanční ohodnocení.

Na otázku obor studia mohli respondenti zaškrtnout i více než jeden vzdělávací kurz, což se také vyhodnocením údajů potvrdilo. Z celého souboru se 45 seniorů zajímá o dějiny vážné hudby. Kurz trénování paměti navštěvuje 30 zájemců. Stejný počet zájemců (25) je o kurzy z dějin umění a zdravotnictví. Přednášky z psychologie navštěvuje 22 dotazovaných a 20 respondentů navštěvuje jazykové kurzy. O nabízené přednášky z historie má zájem 19 účastníků výzkumu. Stejný počet – 15 respondentů navštěvuje kurzy zaměřené na výtvarné umění, divadlo, genealogii a architekturu. Přednášky s aktuálními politickými tématy si vybralo 10 dotazovaných.

Finanční částku do 500 Kč za vzdělávací kurz zaplatí 43 respondentů. Finanční částku za kurzy od 500 Kč do 1 000 Kč zaplatí 40 dotazovaných. Peněžní částku za vzdělávací kurzy ve finančním rozmezí 1 000 Kč až 1 500 Kč a 1 500 až 2 000 Kč zaplatí shodně 15 respondentů, kteří pravděpodobně absolvují více vzdělávacích kurzů v rámci U3V nebo v Centru celoživotního vzdělávání.

Z celého souboru 120 respondentů jsou přednášející v jednotlivých vzdělávacích kurzech jednoznačnou motivací pro 118 (98 %) dotázaných k dalšímu vzdělávání a k rozšiřování svých znalostí.

Více než polovina – 75 (60 %) dotazovaných z celého souboru se domnívá, že by nedokončilo vzdělávací kurz pouze ze zdravotních důvodů.

Získané a zpracované výsledky dotazníkového průzkumu korespondují s profesionálními odbornými výzkumy řady autorů i výzkumných agentur a potvrzují, že rychle rostoucí skupina seniorské populace touží po získávání nových informací a má snahu se dále vzdělávat. Nabídky dalšího vzdělávání poskytují lidem v postproduktivním věku novou životní perspektivu. Vzdělávací aktivity v seniorském věku přispívají k jejich pocitu důstojnosti a životnímu uspokojení, které vede ke zlepšení a udržení jejich fyzického i mentálního zdraví.

Vzdělávání ve starším věku se stává nutností pro pochopení rychle nastupujících technických i sociálních změn v současné společnosti. Vzdělávání seniorské populace je nezbytnou podmínkou orientace této populace v rychle se měnícím světě a posiluje začlenění seniorů do současné společnosti.

Demografické údaje ukazují, že se musí změnit přístup dnešní společnosti a institucí vůči seniorům. Důležitou prioritou současné vlády by měla být snaha o efektivní začlenění této populace do procesu vzdělávání. Vytvoření nových programů pro edukaci seniorů a podpora zajištění a rozšíření vzdělávacích institucí s nejrozmanitější škálou nabídek vzdělávacích aktivit, které by měly akceptovat motivační zaměření seniorské populace, uspokojení jejich potřeby seberealizace, zkvalitnění jejich života a důstojné začlenění do současné společnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BENEŠ, M., 2008. *Andragogika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing. 117 s.
ISBN 80-8643-23-8
- BENEŠOVÁ, D., 2014. *Gerontagogika*. 1. vydání. Praha: UJAK. 136 s.
ISBN 978-80-7452-039-6.
- ČÁP, J., 1997. *Psychologie výchovy a vyučování*. 1. vydání. Praha: Karolinum. 415 s.
ISBN 80-7066-534-3
- DIENSTBIER, Z., 2012. *Průvodce stárnutím aneb jak ho oddálit*. 2. vydání. Praha:
Radix, spol. s. r.o. 184 s. ISBN 978-80-875773-01-3.
- HAŠKOVCOVÁ, H., 2010. *Fenomén stáří*. 2. vydání. Praha: Havlíček Brain Team.
365 s. ISBN 978-80-87109-19-9.
- HELUS, Z., 2011. *Úvod do psychologie: Učebnice pro střední a bakalářská studia na
VŠ*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3037-0.
- KASÍKOVÁ, V., 2011. *Psychologie ve vzdělávání a její psychodidaktické aspekty*.
1. vydání. Praha: Grada Publishing. 265 s. ISBN 978-80-247-2433-1.
- KRÁLÍČEK, P., 2011. *Úvod do speciální neurofyzologie*. 3. Přepřacované vydání.
Praha: Galén. ISBN 978-80-7262-618-2
- MACHOVÁ, J., 2002. *Biologie člověka pro učitele*. 2. vydání. Praha: Karolinum. 256
s. ISBN 80-7184-867-0.
- MILLOVÁ, K., 2012. *Psychologie celoživotního vývoje*. Brno: Psychologický ústav
AV. 128 s. ISBN 978-80-7294-699-0
- MUŽÍK, J., 2006. *Didaktika vzdělávání dospělých*. 1. vydání. Plzeň: Fraus. 202 s.
ISBN 80-7238-220-9.

- NAKONEČNÝ, M., 2009. *Sociální psychologie*. 2. vydání. Praha: Academia, 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9.
- ONDRÁKOVÁ, J., V. TAUCHMANOVÁ, K. JANIŠ ml., S. PAVLÍKOVÁ a V. JEHLIČKA, 2012. *Vzdělávání seniorů a jeho specifika*. 1. vydání. Červený Kostelec: Pavel Mervart. 168 s. ISBN 978-80-7465-038-3.
- PACOVSKÝ, V., 1990. *O stárnutí a stáří*. 1. vydání. Praha: Avicenum. 135 s. ISBN 80-201-0076-8.
- PETŘKOVÁ, A., 1999. *Aktuální problémy vzdělávání seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého. 103 s. ISBN 80-244-0007-3.
- PETŘKOVÁ, A. a R. ČORNANIČOVÁ, 2004. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého. 92 s. ISBN 80-244-0879-1.
- PRŮCHA, J., 2014. *Andragogický výzkum*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 152 s. ISBN 978-80-247-5232-7.
- SUK, P. a K. KOLESÁROVÁ, 2012. *Sociologie stáří a seniorů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing. 232 s. ISBN 978-80-247-3850-5
- ŠPATENKOVÁ, N. a L. SMÉKALOVÁ, 2015. *Edukace seniorů*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing. 228 s. ISBN 978-80-247-9917-9.
- TRPIŠOVSKÁ, D. a M. VACÍNOVÁ, 2007. *Sociální psychologie*. 1. vydání. Praha: UJAK. 156 s. ISBN 978-80-86723-30-3.
- VACÍNOVÁ, M., 2014. *Sociální psychologie*. 1. vydání. Praha: UJAK. s. 87.
- VACÍNOVÁ, M., D. TRPIŠOVSKÁ a M. FARKOVÁ, 2010. *Psychologie*. 2. rozšířené vydání, Praha: Universita Jana Amose Komenského, s. 240. ISBN 978-80-7452-008-2.
- VÁGNEROVÁ, M., 2007. *Vývojová psychologie II: dospělost a stáří*. 1. vydání. Praha: Karolinum. 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

VALIŠOVÁ, A. a H. KASÍKOVÁ (eds.), 2011. *Pedagogika pro učitele*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing. 456 s. ISBN 978-80-247-3357-9.

VETEŠKA, J., 2017. *Gerontagogika*. 2. doplněné vydání. Praha: Česká andragogická společnost. 120 s. ISBN 978-80-905460-7-3.

VETEŠKA, J., T. VACÍNOVÁ a kol., 2011. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21. století*. Praha: Univerzita J. A. Komenského. 208 s. ISBN 978-80-7452-012-9.

VÝROST, J. a I. SLAMĚNÍK, 1998. *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: PORTÁL. ISBN 80-7178-269-6

VYBÍRAL, Z., 2009. *Psychologie komunikace*. 2. vydání. Praha: Portál, 319 s. ISBN 978-80-7367-387-1.

Seznam použitých internetových zdrojů

2. LF UK [online]. [cit. 2019-10-05]. Dostupné z: <https://www.lf2.cuni.cz>

AktivniStari.eu [online]. [cit. 2019-11-25]. Dostupné z: <http://www.aktivnistari.eu>

ČEPELKA, O. Vzdělávání seniorů a jejich veřejně prospěšné aktivity [online] [cit. 2019-10-05]. Dostupné z: <https://fhs.cuni.cz/fhs-2036.html>

FF UK. *Další vzdělávání* [online]. [cit. 2019-10-05]. Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/studium/dalsi-vzdelavani/>

Hospodářské noviny. *Seniorů bude přibývat. Veřejným rozpočtům se zvýší výdaje* [online]. [cit. 2019-08-02]. Dostupné z: <https://infografiky.ihned.cz/starnouci-evropa/r~a15e7bf8c42211e9a305ac1f6b220ee8/>

Jak na internet [online]. [cit. 2019-10-05]. Dostupné z: <https://www.jaknainternet.cz/>

PřF UK. *Nabídka kurzů U3V* [online]. [cit. 2019-10-05]. Dostupné z: <https://www.natur.cuni.cz/fakulta/studium/czv/programy/zajmove/u3v/nabidka>

Senior safe [online]. [cit. 2019-10-05]. Dostupné z: www.asociace-sos.cz

Zdravě.cz. *Duševní zdraví a psychologie* [online]. [cit. 2019-10-02]. Dostupné z:
<https://dusevni-zdravi-a-psychologie.zdrave.cz/seniori-a-internet/>

SEZNAM ZKRATEK

- AIUTA - Association Internationale des Universités du Troisième Age (Mezinárodní sdružení univerzit třetího věku)
- CCV - Centrum celoživotního vzdělávání
- CŽV - Centrum celoživotního vzdělávání
- EFOS - European federation of older
- EU - Evropská unie
- EURAG - Evropská federace starších osob
- MBA - Master of Business Administration
- MFF UK - Matematicko – fyzikální fakulta univerzity Karlovy
- OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
- TGI – MML – Kontinuální multiklientní výzkum spotřebního chování, mediální konzumace a životního stylu
- U3V - Univerzita třetího věku
- UNESCO - Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu
- WHO - World health organization (Světová zdravotnická organizace)

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Zastoupení seniorů v populaci v ČR a EU – podíl na celkovém počtu obyvatel v procentech.....	22
Graf 2: Počet lidí starších 65 let na sto obyvatel v produktivním věku, rok 2018	23
Graf 3: Veřejné sociální výdaje v poměru k HDP, rok 2018 (v procentech)	26
Graf 4: Věkové zastoupení respondentů.....	50
Graf 5: Vzdělání respondentů.....	51
Graf 6: Vzdálenost bydliště respondentů.....	52
Graf 7: Spolubydlící v společné domácnosti.....	53
Graf 8: Současné zařazení respondentů ve společnosti	54
Graf 9: Výdělečná činnost seniorů.....	55
Graf 10: Důvod studia seniorů.....	56
Graf 11: Informace seniorů o kurzech celoživotního vzdělávání.....	57
Graf 12: Ohodnocení od seniora po ukončení vzdělávacího kurzu.....	58
Graf 13: Vybrané obory studia seniorů.....	59
Graf 14: Finanční náklady seniorů na kurzy celoživotního vzdělávání.....	60
Graf 15: Schopnost seniorů pracovat samostatně s počítačem.....	61
Graf 16: Přednášející jsou motivací seniorů pro další studium	62
Graf 17: Důvody ukončení vzdělávacích kurzů	63

Seznam tabulek

Tabulka 1: Podíl osob starších 65 let na počet obyvatel, rok 2018, v procentech.....	22
Tabulka 2: Průměrný věk odchodu do důchodu – muži	24
Tabulka 3: Průměrný věk odchodu do důchodu – ženy.....	25

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
Příloha B – Kurzy U3V na Filozofické fakultě UK.....	III
Příloha C – Kurzy U3V na Přírodovědecké fakultě UK.....	V
Příloha D – Kurzy U3V na 2. lékařské fakultě UK	VII
Příloha E – Kurzy Centra celoživotního vzdělávání.....	X
Příloha F – Organizační řád Centra celoživotního vzdělávání	XIX

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

Dobrý den milí respondenti,
dovoluji si Vás poprosit o vyplnění dotazníku, který je podkladem pro vypracování mojí bakalářské práce o terciálním vzdělávání (Univerzity třetího věku a kurzy Celoživotního vzdělávání). Dotazník je anonymní a po získání podkladů pro zpracování bakalářské práce bude skartován.

Děkuji za Váš čas a ochotu při vyplnění dotazníku.

Simona Vacková, studentka UJAK Praha 3, Roháčova

1) Pohlaví

- muž žena

2) Věková skupina

- 50–55 let 56–60 let 61–65 let 66–70 let 71–75 let 76–80 let
 81 a více let

3) Vaše nejvyšší dokončené vzdělání

- středoškolské ukončené maturitou vyšší odborné
 vysokoškolské bakalářské vysokoškolské magisterské

4) Jaká je vzdálenost Vašeho bydliště od navštěvovaných kurzů U3V nebo CV?

- do 2 km do 5 km do 10 km do 15 km do 20 km do 30 km
 do 50 km do 90 km více než 90 km

5) Žijete v domácnosti?

- sám s dětmi pouze s manželem/manželkou
 s manželem/manželkou a dětmi jiné.....

6) Vaše nynější zařazení ve společnosti?

- OSVČ zaměstnanec poloviční úvazek důchodce
 nezaměstnaný

7) Pokud jste v současné době výdělečně činný, o jaký obor se jedná?

(Pokud jste nezaměstnaný/á otázku ignorujte)

- administrativa ekonomika výroba obchod průmysl
 služby státní zaměstnanci školství IT jiné.....

8) Z jakého důvodu studujete?

- pro osobní spokojenost (seberealizace)
 být ve společnosti osob podobných zájmů
 udržet a rozvíjet rozumové schopnosti zvýšení kvalifikace
 na vyžádání zaměstnavatele uplatnění na trhu práce

9) Odkud jste se dozvěděl/a o možnosti studia v kurzech celoživotního vzdělávání nebo na univerzitě třetího věku?

- denní tisk internet úřad práce média reference od společnosti
 jiné.....

10) Jaké ohodnocení očekáváte po ukončení kurzu?

- finanční hodnocení uznání okolím osobní uznání

11) Který obor studujete a na jaké fakultě nebo kurzu CCV?

.....

12) Kolik Vás stojí kurzy dalšího vzdělávání?

- 0–500 Kč 500–1 000 Kč 1 000–1 500 Kč 1 500–2 000 Kč
 2 000 a více Kč

13) Jste schopni pracovat na počítači samostatně?

- ano ne

14) Jsou pro Vás přednášející motivačním prvkem k dalšímu studiu?

- ano ne

15) Z jakého důvodu byste předčasně vzdělávací kurz ukončil/a?

.....

Děkuji za Vaši ochotu k vyplnění dotazníku.

Příloha B – Kurzy U3V na Filozofické fakultě UK

Katalog vzdělávacích programů pro akademický rok 2019/2020 na FF UK

Jednosemestrální přednášky a semináře konané pouze v zimním semestru

Aktivní a úspěšné stárnutí

Archeologie na prahu historie. Doba železná a římská ve střední Evropě

Cesta kolem antického světa s Pausániem – 2. ročník

Čeština – jazyk světový?

Čínské kontrasty. Proměny starých tradic v moderní společnosti

Dějiny umění Latinské Ameriky – Mezoamerika

Egyptská archeologie a české výzkumy v Egyptě – 2. ročník

Jak poslouchat vážnou hudbu IV

Jsem senior a co má být – seminář

Konverzační jazykový kurz – Angličtina pro seniory

Konverzační jazykový kurz – Němčina pro seniory

Konverzační jazykový kurz – Ruština pro seniory

Mimořádné objevy klasické archeologie

Moderní dějiny Ukrajiny

Nacionalismus a multikulturalismus

Praktická cvičení z novověké paleografie pro pokročilé VII.

Přelomová období v dějinách českého a evropského umění – 1. ročník

Psychologie pro život – 2. ročník

Trénování kognitivních procesů (také paměti)

Učitel a jeho role v současné škole

Úryvky z česko-italských vztahů

Velké okamžiky antických dějin – 2. ročník

Vidět život z více úhlů

Vítejte v první republice! — 2. ročník

Využití potenciálu ducha i těla v seniorském věku

Významné události světových dějin – 2. ročník

Zajímavosti v psychologii pro pokročilé – 6. ročník

Více semestrální kurzy — probíhající v zimním i letním semestru

Cesta k úspěchu je dlážděná slovy I. a II

Čeština v proměnách času I. a II.

Kondiční cvičení pro seniory – teorie a praxe I. a II.

Kurz českého znakového jazyka I. a II.

Mosty přes digitální propast pro seniory I. a II.

Vybrané kapitoly z dějin evropské hudby 12–20. století aneb hudba známá i neznámá
I. a II

Jednosemestrální přednášky a semináře konané pouze v letním semestru

Antické památky na seznamu světového dědictví UNESCO I

Dějiny umění Latinské Ameriky – Andy

Charakteristiky známých osobností

Jazykový kurz – Latina pro seniory

Kmeny, etnika, národy v srdci Evropy – 1. ročník

Konverzační jazykový kurz – Francouzština pro seniory

Konverzační jazykový kurz – Španělština pro seniory

Možnosti celoživotního učení a rozvoje člověka z pohledu třetího věku

Od dramatu k divadlu: Divadlo jako prostor revoluce – 2. ročník

Praktická cvičení z paleografie a historické chronologie pro genealogy a regionální historiky – začátečníci

Přes Královskou zahradu Pražského hradu k Mistru Litoměřickému – Kapitoly z dějin česko-pobaltských vztahů

Psychologie pro život – 1. ročník

Psychopat mezi námi

Řečové aspekty lidské komunikace

Trénování kognitivních procesů (také paměti)

Velká díla antického světa – 1. ročník

Země a lidé II: Střední Evropa v dějinách – 2. ročník

Příloha C – Kurzy U3V na Přírodovědecké fakultě UK

Univerzita třetího věku – programy celoživotního vzdělání na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy

K nejvýznamnějším aktivitám z oblasti zájmových programů celoživotního vzdělávání na PřF UK náleží zejména tzv. Univerzita třetího věku. V rámci ní je v každém studijním roce organizováno několik kurzů z různých oborů přírodních věd – z oborů biologických, chemických, geografických, geologických. Jejich zaměření postihuje přehled vývoje poznání dané vědní oblasti nebo základní informace o současném stavu či přehled nejnovějších poznatků.

Kurzy Univerzity třetího věku jsou určeny zejména seniorům v důchodovém věku (není nezbytnou podmínkou) nejrůznějšího profesního zaměření.

Kurzy jsou jednosemestrální nebo dvousemestrální. Základní formou jsou přednášky, které jsou v jednotlivých kursech v různé míře doplňovány semináři, praktickými cvičeními i exkurzemi. Studium je ve většině kurzů zakončeno závěrečnou zkouškou. Předání osvědčení o úspěšném ukončení kurzu probíhá na slavnostním shromáždění v Karolinu.

Smyslem těchto kurzů je umožnit seniorům seznámit se s novinkami jejich vlastního oboru, získat základní poznatky z oboru, který je předmětem jejich dlouhodobého zájmu, osvojit si některé vědomosti, které jsou i pro seniory důležité s ohledem na současný vývoj vědy a techniky. Kurzy U3V nejsou zaměřeny na profesní zdokonalení využitelné v předchozím nebo současném povolání seniorů. Těžiště spočívá v přínosu pro zkvalitnění života starších občanů a umožnění jejich dalšího vzdělávání.

Fakulta pro rok 2019/2020 otevírá následující kurzy:

- Geografie a demografie
- Chemie – zajímavá a užitečná věda
- Mineralogie
- Paleontologie
- Parazitologie
- Podzemní a minerální vody
- Svět hornin

- Svět rostlin
- Světové hornické dědictví Krušných hor
- Úvod do bioakustiky
- Knihovna v době internetu
- Mořská fauna Středomoří
- Mykologie
- Vodní ekosystémy

Příloha D – Kurzy U3V na 2. lékařské fakultě UK

Univerzita třetího věku na 2. lékařské fakultě UK

Hlavním tématem studia je „Význam prevence v medicíně“. Studium trvá dva roky, tzn. čtyři semestry. Přednášky probíhají jednou týdně a trvají přibližně dvě hodiny. Vyučujícími jsou přední odborníci z ústavů a klinik Fakultní nemocnice Motol. Podmínkou přijetí ke studiu je ukončení střední nebo vysoké školy a dosažení důchodového věku a nově přijímáme i válečné veterány, kteří ještě nedosáhli důchodového věku. Prověření získaných znalostí se provádí koncem každého školního roku napsáním krátké práce na dané téma. Příznivé zhodnocení práce je podmínkou postupu do dalšího ročníku. Témata přednášek jsou velmi různorodá a často jsou zaměřena na problémy spojené s vyšším věkem, např. Srdce a krevní oběh, Vysoký krevní tlak a jeho následky, Osteoporóza, Zdraví a tělesná aktivita, Současný stav transplantací orgánů, Kožní změny ve vyšším věku atd. Po úspěšném ukončení celého studia obdrží posluchači osvědčení o absolvování Univerzity 3. věku na slavnostním zasedání v Karolinu.

Zimní semestr 2019/2020

datum	přednáška	přednášející
1. 10.	Buňka, tkáň, orgán. Diferenciace buněk.	doc. RNDr. Jaroslav Mareš, CSc.
8. 10.	Akutní stavy v kardiologii	MUDr. Eva Polaková
15. 10.	Anestezie včera a dnes	MUDr. Martina Vrabcová
22. 10.	Člověk a mikroorganismy	doc. MVDr. Oto Melter, Ph.D.
29. 10.	Zdraví a tělesná aktivita	doc. MUDr. Jiří Radvanský, CSc.
5. 11.	Choroby štítné žlázy a jejich prevence	prof. MUDr. Petr Vlček, CSc.
12. 11.	Lidský život jako příběh	PhDr. Ingrid Strobachová, Ph.D.
19. 11.	Centrální a periferní nervový systém	MUDr. Martina Pařízková
26. 11.	Prevence infekčních nemocí	doc. MUDr. Vilma Marešová, CSc.

Letní semestr 2019/2020

datum	přednáška	přednášející
4. 2. 2020	Lidský život jako příběh	PhDr. Ingrid Strobachová, Ph.D.
11. 2. 2020	Choroby žláz s vnitřní sekrecí	prof. MUDr. Petr Vlček, CSc.
18. 2. 2020	Současná dobrá i špatná dietní doporučení	MUDr. Jan Piřha, CSc.
25. 2. 2020	Imunitní mechanismy	prof. MUDr. Jiřina Bartůňková, DrSc.
3. 3. 2020	Prevence chorob zažívacího traktu, zejména u kolorektálního karcinomu	MUDr. Jindra Lochmanová
10. 3. 2020	Onemocnění jater infekčního původu	doc. MUDr. Vilma Marešová, CSc.
17. 3. 2020	Choroby dýchacího ústrojí a jejich prevence	prof. MUDr. Miloslav Marel, CSc.
24. 3. 2020	Problematika aktivního a pasivního kouření	doc. MUDr. Karel Dohnal, CSc.
31. 3. 2020	Problematika páchaného násilí na dětech	MUDr. Petr Kašpar
7. 4. 2020	Epidemiologie infekčních nemocí	doc. MUDr. Dana Göpfertová, CSc.
14. 4. 2020	Tkáňové inženýrství a tvorba umělých chrupavek	prof. RNDr. Evžen Amler, CSc.
21. 4. 2020	Kožní změny ve vyšším věku	prof. MUDr. Jana Hercogová, CSc.
28. 4. 2020	Racionální užívání léčiv	doc. MUDr. Zoltán Paluch, MBA, Ph.D.
5. 5. 2020	Choroby ledvin	prof. MUDr. Karel Matoušovic, DrSc.
12. 5. 2020	Urogenitální atrofie a ženská močová inkontinence	MUDr. Roman Chmel, Ph.D.
19. 5. 2020	Karcinom prostaty a moderní způsoby onkologické léčby	doc. MUDr. Jana Prausová, Ph.D.

Program přednášek v zimním semestru – 2. Ročník

Zimní semestr 2019/2020

datum	přednáška	přednášející
2. 10.	Vývoj oboru patologie v minulosti a současnosti a jeho vztah ke klinické praxi. Máme se patologie obávat?	prof. MUDr. Roman Kodet, CSc.
9. 10.	Poruchy zraku ve vyšším věku	MUDr. Jana Štěpánková
16. 10.	Orgánové transplantace	doc. MUDr. Jiří Froněk, Ph.D.
23. 10.	Nemoci prsu	doc. MUDr. Pavel Strnad, CSc.
30. 10.	Srdeční selhání	MUDr. Tomáš Hnát
6. 11.	Zobrazovací metody v lékařství	MUDr. Jiří Lisý, CSc.
13. 11.	Poruchy sluchu ve vyšším věku	prof. MUDr. Jaroslav Fajstavr, DrSc.
20. 11.	Význam genetiky v moderním lékařství	RNDr. Eduard Kočárek, Ph.D.
27. 11.	Význam rehabilitace ve vyšším věku	doc. MUDr. PaedDr. Jan Kálal, CSc.

Letní semestr 2019/2020

datum	přednáška	přednášející
5. 2. 2020	Horní cesty dýchací z pohledu otolaryngologa	MUDr. Jiří Skřivan, CSc.
12. 2. 2020	Bolest ve stáří	doc. MUDr. Jiří Kozák, Ph.D.
19. 2. 2020	Vysoký krevní tlak a jeho následky	MUDr. Eva Poláková
26. 2. 2020	Význam stopových prvků pro lidský organismus	MUDr. Tomáš Franěk
4. 3. 2020	Význam prevence ve stomatologii	MDDr. Eliška Šedivá
11. 3. 2020	Choroba přenášená klíšťaty – Borelióza	prof. MUDr. Martin Bojar, CSc.
18. 3. 2020	Choroby pohybového aparátu ve vyšším věku	prof. MUDr. Tomáš Trč, CSc., MBA
25. 3. 2020	Úloha soudního lékařství ve zdravotnictví	prof. MUDr. Ivan Bouška, CSc.
1. 4. 2020	Bolesti hlavy. Akupunktura, akupresura	MUDr. Rudolf Černý, CSc.
8. 4. 2020	Osteoporóza – problém vyššího věku	MUDr. Jana Čepová, MBA, Ph.D.
15. 4. 2020	Diabetes mellitus	MUDr. Pavlína Piřhová, Ph.D.
22. 4. 2020	Problematika dětské a dospělé ortopedie a traumatologie	prof. MUDr. Vojtěch Havlas, Ph.D.
29. 4. 2020	Psychické problémy v souvislosti se stárnutím	doc. PhDr. Jana Kocourková
6. 5. 2020	Chirurgická léčba kolorektálního karcinomu	prof. MUDr. Jiří Hoch, CSc.

Příloha E – Kurzy Centra celoživotního vzdělávání

**Centrum celoživotního vzdělávání, kulturní zařízení Domovina,
Na Maninách 32a, Praha 7**

**Přednášky UNIVERZITY VOLNÉHO ČASU (UVČ) a CENTRA
ZDRAVÉHO STÁRNUTÍ (CZS) – zimní semestr 2019/2020**

1/ VÁŽNÁ HUDBA Z VNĚJŠKU A ZE VNITŘ

2/ KURZ PRO UŽIVATELE MOZKU

3/ ISLÁM V EVROPĚ

4/ PSYCHOLOGIE PRO ŽIVOT

5/ ŠLECHTICKÉ RODY A JEJICH SÍDLA V ČECHÁCH

6/ TĚLO A MYSL JEDNO JSOU

Zimní semestr 2019/2020

1. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Interpretace

2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Vymezení pojmů, aneb co je Evropa

3. Mgr. Jan Rucz: Des Fourgesové

4. prof. MUDr. Pavel Kalvach, CSc: Mozek – způsoby vnímání

5. PhDr. Diana Chrástková: Celoživotní vzdělávání a mentální výkon

6. Mgr. Milan Vidlák: Jak si při čtení zpráv uchovat duševní zdraví

2. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Dirigent a sólista

2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Korán a obrácení národů

3. Mgr. Jan Rucz: Auerspergové

4. MUDr. Tomáš Páleníček, Ph.D.: Mozek a halucinogenní látky

5. PhDr. Helena Franke, Ph.D.: Současná výchova očima prarodičů

6. MUDr. Petr Popov: Závislosti na lécích

3. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Instrumentace

2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: „Bůh s námi, kdo proti nám?“ (Islám poprvé v Evropě)

3. Mgr. Jan Rucz: Kinští

4. prof. MUDr. Pavel Kalvach, CSc: Lidská řeč

5. PhDr. Hana Georgi, Ph.D.: Stárnutí normální, zdravé, aktivní, úspěšné...

6. doc. PhDr. Laura Janáčková, CSc.: Od bezvědomí k sebevědomí

4. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Frázování
2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: První podoba islámu v Evropě – Andalúsie
3. Mgr. Jan Rucz: Hartigové
4. MUDr. Eva Medová: Podstata a typy bolestí hlavy
5. MUDr. Jarmila Klímová: Psychické příčiny nemoci
6. Mgr. et Mgr. Šárka Bezdovová: Tělo, mysl a autohypnóza

5. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Stylovost
2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Saracéni hrozí z moře (o křížových výpravách i humanismu)
3. Mgr. Jan Rucz: Habsburkové
4. doc. MUDr. Petr Zach, PhD.: Vědomí a zdravá paměť
5. MUDr. Barbora Kohútová, Ph.D.: Poruchy osobnosti
6. PhDr. Jitka Všečeková, Ph.D.: Tělo, mysl a pohyb

6. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Transkripce
2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Druhá podoba islámu v Evropě – Rusko
3. Mgr. Jan Rucz: Bartoňové z Dobenína
4. prof. MUDr. Pavel Kalvach, CSc.: Zobrazování mozku a jeho funkce
5. prof. MUDr. Hana Papežová, CSc.: Posedlost zdravou výživou
6. prof. MUDr. Hana Papežová, CSc.: Spektrum poruch příjmu potravy

7. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Hudba jako užití
2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Třetí podoba islámu v Evropě – Balkán
3. Mgr. Jan Rucz: Piccolominiové
4. doc. MUDr. Martin Bojar, CSc.: Inkontinence mysli a inkontinence jiné
5. Ing. Iveta Světlá: Jak se zbavit negativních emocí
6. MUDr. Jarmila Klímová: Emoce a nemoce

8. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Improvizace

2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Evropa, země zaslíbená (o migraci muslimů po 2. sv. válce)
3. Mgr. Jan Rucz: Schaumburg-Lippe
4. MUDr. Barbora Kohútová, Ph.D.: Duševní poruchy
5. Ing. Janka Chudlíková: Pozitivní psychologie v praxi
6. Ing. Janka Chudlíková: Skutečné naslouchání

Přednášky UNIVERZITY VOLNÉHO ČASU – zimní semestr 2019/2020

7/ PRAŽSKÉ ZAHRADY A PARKY

8/ BÝVALÁ JUGOSLÁVIE

9/ PRAŽSKÉ ULIČKY A ZÁKOUTÍ

10/ UMĚNÍ MIMOEVRÓPSKÝCH CIVILIZACÍ

11/ SOUDOBI ARCHITEKTI NAŽIVO

12/ ANTICKÉ PAMÁTKY UNESCO

1. přednáška

PhDr. Eva Havlovcová: Jižní zahrady malostranských paláců

PhDr. Eva Havlovcová: Nový Svět

2. přednáška

PhDr. Eva Havlovcová: Zahrada Trojského zámku, usedlost Klamovka

PhDr. Eva Havlovcová: Uličky na Starém Městě I.

Radan Hubička se představuje...

RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Slovinsko – země nám nejbližší

RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Starověký Irán

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: UNESCO a jeho seznam světového dědictví

PhDr. Eva Havlovcová: Uličky na Starém Městě I.

Marek Tichý se představuje...

RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Chorvatsko – kam se jezdí (nejen) k moři

RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Islámské umění Indie

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Athénská Akropole, Delfy aj.

3. přednáška

PhDr. Eva Havlovcová: Jižní zahrady Pražského hradu a Jelení příkop, Černínská zahrada

PhDr. Eva Havlovcová: Uličky na Starém Městě II.

Andrea Seelich se představuje...

RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Bosna a Hercegovina – Islámský stát v Evropě

RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Umění Japonska

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Olympia, Délos aj.

4. přednáška

PhDr. Eva Havlovcová: Chotkovy sady, Kinského sady, Letenské sady

PhDr. Eva Havlovcová: Uličky Kampy

Petr Stolín se představuje...

RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Srbsko – junáci i padouchové

RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Stúpy a pagody (tvarosloví buddhistického světa)

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Mykény, Tíryns a Filippy

5. přednáška

PhDr. Eva Havlovcová: Petřínské sady, Seminářská zahrada, zahrada Nebozízek

PhDr. Eva Havlovcová: Úvoz a Zlatá ulička

David Levačka Kraus se představuje...

RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Černá Hora – romantické knížectví kdesi v horách

RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Umění Čampy (Vietnam)

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Řím, Neapol, Ravenna

6. přednáška

PhDr. Eva Havlovcová: Riegrovy sady a další parky na území Vinohrad

PhDr. Eva Havlovcová: Ungelt a uličky okolo

Petr Hájek se představuje...

RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Kosovo – jeden z nejmladších států světa

RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Korea v době království Silla

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Agrigento, Pompeje, Herculaneum

7. přednáška

PhDr. Eva Havlovcová: Menší zahrady a parky na levém břehu Vltavy

PhDr. Eva Havlovcová: Uličky na Novém Městě

Zdeněk Fránek se představuje...

RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Makedonie – země, co neví, jak se jmenuje

RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Mayové v džungli a na vysočině (Střední Amerika)

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Aquilea, Paestum a Velia

8. přednáška

PhDr. Eva Havlovcová: Menší zahrady a parky na levém břehu Vltavy

PhDr. Eva Havlovcová: Uličky na Malé Straně

Michaela Horáková se představuje...

RNDr. Jiří Martínek, RNDr., Ph.D.: Albánie – krasavice se špatnou pověstí

RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Indiáni před Cortésem a dnes (Mexiko)

PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Tivoli, Cerveteri, Tarquinia

Přednášky UNIVERZITY VOLNÉHO ČASU (UVČ) a CENTRA ZDRAVÉHO STÁRNUTÍ (CZS) – letní semestr 2019/2020

1/ VÁŽNÁ HUDBA ZVENČÍ A ZE VNITŘ

2/ KURZ PRO UŽIVATELE MOZKU

3/ DĚJINY KŘESŤANSKÉHO MYŠLENÍ

4/ PSYCHOLOGIE PRO ŽIVOT

5/ ŠLECHTICKÉ RODY A JEJICH SÍDLA V ČECHÁCH

6/ CO PRO ČLOVĚKA DOBRÉ JEST

1. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Úvod do organologie

2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: O Ježíši

3. Mgr. Jan Rucz: Páni z Lemberka

4. Ing. Dana Steinová: Mozek potřebuje naši asistenci

5. PhDr. Hana Georgi, Ph.D.: Slavné psychologické experimenty

6. prof. MUDr. Milena Černá, CSc.: Čistý vzduch

2. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Dřevěné dechové nástroje

2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Ježíš nebo Trojice

3. Mgr. Jan Rucz: Páni z Bünau

4. Ing. Dana Steinová: Jak si snadno a rychle zapamatovat čísla

5. Mgr. Klára Patlichová: Zvládání úzkosti – existenciálně-analytická psychoterapie

6. RNDr. Sylva Rödlová, Ph.D.: Čistá voda

3. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Žestě

2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Můžeme Ježíše namalovat?

3. Mgr. Jan Rucz: Valdštejnové a Waldstein-Wartenbergové
4. PaedDr. Olga Chvátlová: Pohyb jako prevence demence
5. Mgr. Karolína Vlčková: Duševní onemocnění – mýty a realita
6. Ing. et Mgr. Felix Ratzenbeck, MSc.: Empatie a naslouchání

4. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Bicí
2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Císař nebo Papež?
3. Mgr. Jan Rucz: Kounicové
4. Ing. Dana Steinová: Seznam na nákup o 150 položkách – hračka!
5. Mgr. Renáta Androvičová: Zvláštnosti lidské sexuality
6. doc. Laura Janáčková: Láska

5. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Harfa a elektronika
2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Byl středověk tak temný?
3. Mgr. Jan Rucz: Liebiegové
4. Ing. Dana Steinová: Jak si zapamatovat tváře a jména
5. RNDr. Tomáš Petrásek, Ph.D.: Co říkají zvířata a jak jim rozumíme?
6. prof. MUDr. Soňa Nevšimalová, DrSc.: Klidný spánek

6. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Klávesové nástroje
2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Reformace česká a německá
3. Mgr. Jan Rucz: Lobkowiczové
4. prof. MUDr. Pavel Kalvach, CSc.: Desatero dobrých rad pro mozek a paměť
5. Mgr. Tomáš Nikolai, Ph.D.: Poruchy paměti
6. doc. RNDr. Pavel Rödl, CSc.: Čisté prostředí

7. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Smyčce
2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Víra v Boha, nebo rozum
3. Mgr. Jan Rucz: Chotkové
4. Mgr. Jitka Suchá: Trénování paměti pro osoby s kognitivním zhoršením
5. Mgr. Michaela Viktorinová, Ph.D.: Co jsou psychoaktivní látky a jak umí léčit?
6. Ing. Janka Chudlíková: Pozitivní myšlení

8. přednáška

1. Mgr. Lukáš Hurník, Ph.D.: Historické nástroje a instrumenty budoucnosti
2. ThLic. Lukáš Nosek, Th.D.: Má křesťanství budoucnost?
3. Mgr. Jan Rucz: Pachtové z Rájova
4. PaedDr. Hana Čechová: Zdravá výživa pro mozek
5. PhDr. Eva Jarolímová, Ph.D.: Duševní hygiena ve starším věku
6. PaedDr. Olga Chválová, CSc.: Chodit, chodit, chodit...

Přednášky UNIVERZITY VOLNÉHO ČASU

7/ PRAHA – MĚSTO U VODY

8/ ZEMĚ STŘEDOMOŘÍ

9/ PRAŽSKÉ ULIČKY, PRŮCHODY A ZÁKOUTÍ

10/ UMĚNÍ MIMOEVRÓPSKÝCH CIVILIZACÍ

11/ SOUDOBI ARCHITEKTI NAŽIVO

12/ ANTICKÉ PAMÁTKY UNESCO

1. přednáška

7. PhDr. Eva Havlovcová: Pražské mosty
8. PhDr. Eva Havlovcová: Uličky Hradčan
9. Petr Stolín se představuje...
10. RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Portugalsko – země na konci světa
11. PhDr. Jana Ryndová: Umění Japonska
12. PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Velká Británie a Francie

2. přednáška

7. PhDr. Eva Havlovcová: Pražská nábřeží I.
8. PhDr. Eva Havlovcová: Uličky na malé Straně
9. Tomáš Koumar a Lukáš Ehl se představují...
10. RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Španělsko – stát v rytmu flamenga
11. RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Umění zahrad v Persii a Indii
12. PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Portugalsko a Španělsko

3. přednáška

7. PhDr. Eva Havlovcová: Pražské ostrovy
8. PhDr. Eva Havlovcová: Jánský vršek a okolní uličky

9. Jakub Cígler se představuje...
10. RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Itálie – bohatý sever, chudý jih
11. RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Umění jižní Indie (Karnatáka)
12. PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Německo a Maďarsko

4. přednáška

7. PhDr. Eva Havlovcová: Pražské mosty
8. PhDr. Eva Havlovcová: Uličky na Žižkově
9. Jan Schindler a Ludvík Seko se představují...
10. RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Malta – neznámá kolébka Evropy
11. RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Umění Srí Lanky
12. PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Maroko, Alžírsko, Tunisko a Libye

5. přednáška

7. PhDr. Eva Havlovcová: Pražská nábřeží II.
8. PhDr. Eva Havlovcová: Na skok v Haštalské čtvrti
9. Markéta Cajthamlová se představuje...
10. RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Bulharsko – Slované u moře
11. RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Výtvarná a divadelní kultura Bali
12. PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Balkánské země a Ukrajina

6. přednáška

7. PhDr. Eva Havlovcová: Povodně
8. PhDr. Eva Havlovcová: Bývalá Vojtěšská čtvrť a Zderaz
9. Lukáš Blažek se představuje...
10. RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Řecko – krásná země na pokraji krachu
11. RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Buddhistické umění jižní Číny
12. PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Turecko

7. přednáška

7. PhDr. Eva Havlovcová: Sport na Vltavě. Slavnosti na Vltavě.
8. PhDr. Eva Havlovcová: Bývalý Josefov a jeho uličky
9. Ladislav Kuba a Tomáš Pilař se představují...
10. RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Kypr – jeden stát... vlastně dva
11. RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Mayové na Yucatánu
12. PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Kypr, Sýrie a Libanon

8. přednáška

7. PhDr. Eva Havlovcová: Voroplavba

8. PhDr. Eva Havlovcová: Karlín a jeho uličky a zákoutí

9. Stanislav Fiala a Petr Volf se představují...

10. RNDr. Jiří Martínek, Ph.D.: Turecko – nová Osmanská říše

11. RNDr. Aleš Krejčí, CSc.: Umění jihoamerického Altiplana

12. PhDr. Pavel Titz, Ph.D.: Izrael, Palestina a Jordánsko

Příloha F – Organizační řád Centra celoživotního vzdělávání

Organizace studia – Centrum celoživotního vzdělávání (CCV)

1. Centrum celoživotního vzdělávání nabízí veřejnosti dva základní programy:

a) Centrum zdravého stárnutí (CZS) se třemi psychologicko-zdravotními obory je mezigenerační, k dispozici pro osoby nad 18 let bez požadavku předchozího vzdělání. Vybrané kategorie platí pouze 400 Kč s DPH za obor a semestr (týká se matek na mateřské dovolené do 4 let věku dítěte, invalidních a starobních důchodců a nezaměstnaných osob produktivního věku). Ostatní platí 1 000 Kč s DPH za obor a semestr.

b) Univerzita volného času (UVČ) s devíti obory má stejná pravidla ke vstupu jako CZS.

Experimentální univerzita pro prarodiče a vnoučata je organizována ve spolupráci s fakultami VŠ na individuální bázi a její program je zveřejněn na webu www.aktivnistari.eu

2. CCV poskytuje účastníkům navíc bohatý doprovodný aktivizační program, zahrnující kulturní a společenské akce a aktivity v rámci Klubu vzájemného porozumění (KVP) – jazykové kurzy, pohybové aktivity, malování, ruční práce atd. Ty vedou sami studenti pro své kolegy zdarma. Účastníci platí pouze symbolický poplatek 200 Kč za první kurz a 100 Kč za každý další. Vstup do KVP je povolen pouze účastníkům studia v CCV.

3. Za koncepci a organizaci studia odpovídá Ing. Danuše Steinová, za technické zázemí pronajímatel (KZ Domovina).

Organizační řád:

1. Jednotlivé přednášky jsou dvouhodinové. Vlastní přednáška trvá 90 minut, tedy dvě vyučovací hodiny. Před přednáškou je cca 15–20 minut věnováno informacím organizačního charakteru, týkajících se konkrétního oboru a pozvánkám na doprovodný aktivizační program. Zbytek času po přednášce je věnován případným dotazům s tím, že se počítá s určitou flexibilitou podle dané situace.

2. Účastníkem studia v CCV se zájemce (potenciální student) stane na základě následujícího postupu:

a) Vyplní zápisový list, zejména osobní údaje a vybraný obor, podpisem stvrdí, že se seznámil s tímto organizačním řádem a že ho bude respektovat.

b) Pokud účastník požaduje slevu, musí na vyzvání předložit příslušný doklad (rozhodnutí o starobním / invalidním důchodu atd.).

c) Uhradí zápisné v odpovídající výši dle odstavce 1 kapitoly „Organizace studia“. Úhrada zápisného je potvrzena v legitimaci razítkem. Pokladní doklad o zaplacení zápisného se vydává pouze na osobní žádost účastníka.

3. Zápisné se vrací v plné výši pouze v případě, že student nenastoupí z důvodu nemoci doložené lékařským potvrzením. V případě zrušení oboru bez lékařského potvrzení se odečítá storno poplatek ve výši 100 Kč. V případě změny oboru se účtuje symbolický poplatek 20 Kč, stejný poplatek se účtuje při ztrátě za vystavení nového průkazu studenta CCV. Zrušení oboru je možné do 30 dnů od začátku daného semestru. Po uplynutí této doby je možná pouze změna oboru.

4. Po obdržení studentského průkazu CCV, v níž je uvedeno číslo oboru a pořadové číslo studenta, je účastník studia povinen, vlastnoručně ji podepsat a vlepít do ní fotografii. Bez těchto náležitostí je legitimace neplatná. Studentský průkaz je NEPŘENOSNÝ.

5. Zápis ke studiu se koná vždy před zahájením semestru, v předem určených datech. Pokud se zájemce rozhodne zapsat až v průběhu přednášek, musí tak učinit do 30 ti dnů po zahájení semestru.

6. V zájmu nerušeného průběhu akcí není dovolen vstup do sálu před ukončením předchozí přednášky.

7. Před vstupem do sálu je nutno odložit svrchní oděv (kabáty apod.) z bezpečnostních důvodů v šatně (požadavek hasičů). V žádném případě ho nelze odkládat na další židle, jež jsou určeny k sezení pro ostatní účastníky studia.

8. Před vstupem do sálu je každý účastník studia povinen vypnout mobilní telefon.

9. Před zahájením přednášky je potřeba umístit legitimace studenta viditelně před sebe na stůl tak, aby byl zajištěn hladký průběh případné kontroly a nebyla hledáním na poslední chvíli rušena přednáška.

10. Pokud při kontrole student nepředloží studentský průkaz CCV a není registrován na daný obor v systému CCV, zaplatí za přednášku 60 Kč. Jednotlivé přednášky si lze rovněž cíleně zaplatit za poplatek 60 Kč.

11. Pořadatel si vyhrazuje právo na změnu, nebo úpravu programu, pokud to vyžaduje situace. O změně budou studenti informováni na přednáškách a prostřednictvím aktualit na www.aktivnistari.eu.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Simona Vacková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Celoživotní vzdělávání zaměřené na seniorskou populaci

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh: 62

Celkový počet stran příloh: 21

Počet titulů českých použitých zdrojů: 28

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 9

Vedoucí práce: PhDr. Marie Vacínová, CSc.